

vivekachUDAmāNiH

——
వివేకచూడామణిః

——
Document Information

Text title : vivekachUDAmāNiH

File name : viveknew.itx

Category : shankarAchArya

Location : doc_z_misc_shankara

Author : Shankaracharya

Transliterated by : NA

Proofread by : NA, Kalyana Krrit kalyanakrrit at gmail.com, PSA Easwaran

Description-comments : Vivekachudamani, Advaita Ashram, (Swami Madhavananda)

Latest update : November 21, 2020

Send corrections to : Sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

December 3, 2021

sanskritdocuments.org

వివేకచూడామణిః

సర్వవేదాస్తసిద్ధాస్తగోచరం తమగోచరమ్ ।

గోవిందం పరమానందం సద్గురుం ప్రణతోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౧ ॥

జన్తునాం నరజన్మ దుర్లభమతః పుంస్త్యం తతో విప్రతా

తస్మాద్వైదికధర్మమార్గపరతా విద్యత్త్వమస్మాత్పరమ్ ।

ఆత్మానాత్మవివేచనం స్వనుభవో బ్రహ్మాత్మనా సంస్థితిః

ముక్తిర్నో శతజన్మకోటిసుకృతైః పుణ్యైర్వినా లభ్యతే ॥ ౨ ॥ var శతకోటిజన్మసు కృతైః

దుర్లభం త్రయమేవైతద్దేవానుగ్రహహేతుకమ్ ।

మనుష్యత్వం ముముక్షుత్వం మహాపురుషసంశ్రయః ॥ ౩ ॥

లభ్యా కథఞ్చిన్నరజన్మ దుర్లభం var కథఞ్చిన్

తత్రాపి పుంస్త్యం శ్రుతిపారదర్శనమ్ ।

యస్త్యాత్మముక్తౌ న యతేత మూఢధీః

న హ్యత్మహా స్వం వినిహన్త్యసద్గ్రహాత్ ॥ ౪ ॥ var ఆత్మహా స్వం

ఇతః కో న్వస్తి మూఢాత్మా యస్తు స్వార్థే ప్రమాద్యతి ।

దుర్లభం మానుషం దేహం ప్రాప్య తత్రాపి పౌరుషమ్ ॥ ౫ ॥

వదన్తు శాస్త్రాణి యజన్తు దేవాన్ var పఠన్తు

కుర్వన్తు కర్మాణి భజన్తు దేవతాః ।

ఆత్మైక్యబోధేన వినాపి ముక్తి var వినా విముక్తిః న

ర్న సిద్ధ్యతి బ్రహ్మశతాన్తరేఽపి ॥ ౬ ॥

అమృతత్వస్య నాశాస్తి విత్తేనేత్యేవ హి శ్రుతిః ।

బ్రహ్మితి కర్మణో ముక్తేరహేతుత్వం స్ఫుటం యతః ॥ ౭ ॥

అతో విముక్త్యై ప్రయతేత విద్వాన్

సన్న్యస్తబౌహ్యార్థసుఖస్పృహాః సన్ ।

సన్తం మహాన్తం సముపేత్య దేశికం

తేనోపదిష్టార్థసమాహితాత్మా ॥ ౮॥

ఉద్ధరేదాత్మనాఽఽత్మానం మగ్నం సంసారవారిధౌ ।
యోగారూఢత్వమాసాద్య సమ్యగ్దర్శననిష్ఠయా ॥ ౯॥

సన్న్యస్య సర్వకర్మాణి భవబంధవిముక్తయే ।
యత్యతాం పణ్ణితైర్దీరైరాత్మాభ్యాస ఉపస్థితైః ॥ ౧౦॥

చిత్తస్య శుద్ధయే కర్మ న తు వస్తూపలబ్ధయే ।
వస్తుసిద్ధిర్విచారేణ న కిఞ్చిత్కర్మకోటిభిః ॥ ౧౧॥

సమ్యగ్విచారతః సిద్ధా రజ్జుతత్త్వావధారణా ।
భ్రాన్తోదితమహాసర్పభయదుఃఖవినాశినీ ॥ ౧౨॥ భ్రాన్త్యో
అర్థస్య నిశ్చయో దృష్టో విచారేణ హితోక్తితః ।
న స్నానేన న దానేన ప్రాణాయామశతేన వా ॥ ౧౩॥

అధికారిణమాశాస్తే ఫలసిద్ధిర్విశేషతః ।
ఉపాయా దేశకాలాద్యాః సన్న్యస్మిన్నహకారిణః ॥ ౧౪॥ సన్న్యస్యాం
అతో విచారః కర్తవ్యో జ్ఞానోరాత్మవస్తునః ॥

సమాసాద్య దయాసిన్ధుం గురుం బ్రహ్మవిదుత్తమమ్ ॥ ౧౫॥

మేధావీ పురుషో విద్వానూహాపోహావిచక్షణః ।
అధికార్యాత్మవిద్యాయాముక్తలక్షణలక్షితః ॥ ౧౬॥

వివేకినో విరక్తస్య శమాదిగుణశాలినః ।
ముముక్షోరేవ హి బ్రహ్మజ్ఞానాయోగ్యతా మతా ॥ ౧౭॥

సాధనాన్యత్ర చత్వారి కథితాని మనీషిభిః ।
యేషు సత్స్వేవ సన్నిష్ఠా యదభావే న సిధ్యతి ॥ ౧౮॥

ఆదౌ నిత్యానిత్యవస్తువివేకః పరిగణ్యతే ।
ఇహాముత్రఫలభోగవిరాగస్తదనన్తరమ్ ।
శమాదిషట్కనమ్పత్తిర్ముముక్షుత్వమితి స్ఫుటమ్ ॥ ౧౯॥

బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యేత్యేవంరూపో వినిశ్చయః ।
సోఽయం నిత్యానిత్యవస్తువివేకః సముదాహృతః ॥ ౨౦॥

తద్వైరాగ్యం జిహాసా యా దర్శనశ్రవణాదిభిః । జగుప్సా యా
దేహాదిబ్రహ్మపర్యన్తే హ్యనిత్యే భోగవస్తుని ॥ ౨౧॥ భోగ్యవస్తుని

విరజ్య విషయవ్రాతాద్దోషదృష్ట్యా ముహుర్ముహుః ।
 స్వలక్ష్మ్యే నియతావస్థా మనసః శమ ఉచ్యతే ॥ ౨౨ ॥
 విషయేభ్యః పరావర్త్య స్థాపనం స్వస్వగోలకే ।
 ఉభయేషామిన్ద్రియాణాం స దమః పరిక్రీర్తితః ।
 బాహ్యనాలమృతం వృత్తేరేషోపరతిరుత్తమా ॥ ౨౩ ॥
 సహనం సర్వదుఃఖానామప్రతీకారపూర్వకమ్ ।
 చింతావిలాపరహితం సా తితిషా నిగద్యతే ॥ ౨౪ ॥
 శాస్త్రస్య గురువాక్యస్య సత్యబుద్ధ్యవధారణమ్ । సత్యబుద్ధ్యావధారణా
 సా శ్రద్ధా కథితా సద్భిర్యయా వస్తూపలభ్యతే ॥ ౨౫ ॥
 సర్వదా స్థాపనం బుద్ధేః శుద్ధే బ్రహ్మణి సర్వదా । సమ్యగ్స్థాపనం
 తస్మాదానామిత్సుక్తం న తు చిత్తస్య లాలనమ్ ॥ ౨౬ ॥
 అహంకారాదిదేహాంతాన్ బన్ధానజ్ఞానకల్పితాన్ ।
 స్వస్వరూపావబోధేన మోక్షమిచ్ఛా ముముక్షుతా ॥ ౨౭ ॥
 మన్దమధ్యమరూపాపి వైరాగ్యేణ శమాదినా ।
 ప్రసాదేన గురోః సేయం ప్రవృద్ధా సూయతే ఫలమ్ ॥ ౨౮ ॥
 వైరాగ్యం చ ముముక్షుత్వం తీవ్రం యస్య తు విద్యతే ।
 తస్మిన్నేవార్థవంతః స్యుః ఫలవంతః శమాదయః ॥ ౨౯ ॥
 ఏతయోర్మన్దతా యత్ర విరక్తత్వముముక్షయోః ।
 మరౌ సలిలవత్తత్ర శమాదేర్భానమాత్రతా ॥ ౩౦ ॥
 మోక్షకారణసామగ్ర్యాం భక్తిరేవ గరీయసీ ।
 స్వస్వరూపానుసన్ధానం భక్తిరిత్యభిధీయతే ॥ ౩౧ ॥
 స్వాత్మతత్త్వానుసన్ధానం భక్తిరిత్యపరే జగుః ।
 ఉక్తసాధనసమ్పన్నస్త్యజ్జ్ఞాసురాత్మనః ।
 ఉపసీదేద్గురుం ప్రాజ్ఞం యస్మాద్భగవదవిమోక్షణమ్ ॥ ౩౨ ॥
 శ్రోత్రియోఽవృజినోఽకామహతో యో బ్రహ్మవిత్తమః ।
 బ్రహ్మణ్యుపరతః శాన్తో నిరిన్దన ఇవానలః ।
 అహేతుకదయాసిన్ధుర్బన్ధురానమతాం సతామ్ ॥ ౩౩ ॥
 తమారాధ్య గురుం భక్త్యా ప్రహ్వప్రశ్రయసేవనైః । ప్రహ్వః

ప్రసన్నం తమనుప్రాప్య పృచ్ఛజ్ఞాతవ్యమాత్మనః ॥ ౩౪॥

స్వామిన్నమస్తే నతలోకబన్ధో
కారుణ్యసిన్ధో పతితం భవాద్ధౌ ।
మాముద్ధరాత్మీయకటాక్షదృష్ట్యా
ఋజ్వ్యాతికారుణ్యసుధాభివృష్ట్యా ॥ ౩౫॥

దుర్వారసంసారదవాగ్నితప్తం
దోఢాయమానం దురదృష్టవత్తైః ।
భీతం ప్రసన్నం పరిపాహి మృత్యోః
శరణ్యమన్యద్యదహం న జానే ॥ ౩౬॥ అన్యం
శాంతా మహాన్తో నివసంతి సన్తో
వసస్తవల్లోకహితం చరంతః ।
తీర్ణాః స్వయం భీమభవార్ణవం జనా-
నహేతునాన్యానపి తారయంతః ॥ ౩౭॥

అయం స్వభావః స్వత ఏవ యత్పర-
శ్రమాపనోదప్రవణం మహాత్మనామ్ ।
సుధాంశురేష స్వయమర్కకర్కశ-
ప్రభాభితప్తామవతి క్షితిం కిల ॥ ౩౮॥

బ్రహ్మనస్థరసానుభూతికలితైః పూతైః సుశీతైర్మృతైః- var సుశీతైః సితైః
ర్యుష్మద్వాక్కలశోజ్జితైః శ్రుతిసుఖైర్వాక్యామృతైః సేవయ ।
సస్తప్తం భవతాపదావదహనజ్వాలాభిరేనం ప్రభో
ధన్యాస్తే భవదీక్షణక్షణగతేః పాత్రికృతాః స్వీకృతాః ॥ ౩౯॥

కథం తరేయం భవసిన్ధుమేతం
కా వా గతిర్మే కతమోఽస్తుపాయః ।
జానే న కిఞ్చిత్కృపయాఽవ మాం ప్రభో
సంసారదుఃఖక్షతిమాతనుష్వ ॥ ౪౦॥

తథా వదంతం శరణాగతం స్వం
సంసారదావానలతాపతప్తమ్ ।
నిరీక్ష్య కారుణ్యరసార్ద్రదృష్ట్యా
దద్యాదభీతిం సహసా మహాత్మా ॥ ౪౧॥

విద్వాన్ స తస్మా ఉపసత్తిమీయుషే

ముముక్షవే సాధు యథోక్తకారిణే ।

ప్రశాంతచిత్తాయ శమాన్వితాయ

తత్త్వోపదేశం కృపయైవ కుర్యాత్ ॥ ౪౨॥

మా బైష్ట విద్వంస్తవ నాస్త్వపాయః

సంసారసిన్ధోస్తరణేఽస్త్వపాయః ।

యేనైవ యాతా యతయోఽస్య పారం

తమేవ మార్గం తవ నిర్దిశామి ॥ ౪౩॥

అస్త్వపాయో మహాన్కృశ్చిత్సంసారభయనాశనః ।

తేన తీర్త్వా భవామ్భోధిం పరమానందమాప్స్యసి ॥ ౪౪॥

వేదాన్తార్థవిచారేణ జాయతే జ్ఞానముత్తమమ్ ।

తేనాత్మన్వికసంసారదుఃఖనాశో భవత్యను ॥ ౪౫॥

శ్రద్ధాభక్తిధ్యానయోగాన్ముముక్షోః

ముక్తేర్హేతుాన్వక్తి సాక్షాచ్ఛుతేర్ఠిః ।

యో వా ఏతేషేవ తిష్ఠత్యముష్య

మోక్షోఽవిద్యాకల్పితాద్దేహబన్ధాత్ ॥ ౪౬॥

అజ్ఞానయోగాత్పరమాత్మనస్తవ

హ్యనాత్మబన్ధస్తత ఏవ సంస్కృతిః ।

తయోర్వివేకోదితబోధవహ్నిః

అజ్ఞానకార్యం ప్రదహేత్సమూలమ్ ॥ ౪౭॥

శిష్య ఉవాచ ।

కృపయా శ్రూయతాం స్వామిన్ప్రశ్నోఽయం క్రియతే మయా ।

యదుత్తరమహం శ్రుత్వా కృతార్థః స్యాం భవన్ముఖాత్ ॥ ౪౮॥

కో నామ బన్ధః కథమేష ఆగతః

కథం ప్రతిష్ఠాస్య కథం విమోక్షః ।

కోఽసావనాత్మా పరమః క ఆత్మా

తయోర్వివేకః కథమేతదుచ్యతామ్ ॥ ౪౯॥

శ్రీగురువాచ ।

ధన్యోఽసి కృతకృత్యోఽసి పావితం తే కులం త్వయా । పావితం

యదవిద్యాబంధముక్త్యా బ్రహ్మీభవితుమిచ్ఛసి || ౫౦||

ఋణమోచనకర్తారః పితుః సన్తి సుతాదయః |

బంధమోచనకర్తా తు స్వస్మాదన్యో న కశ్చన || ౫౧||

మస్తకన్యస్తభారాదేర్దుఃఖమన్యైర్నివార్యతే |

క్షుధాదికృతదుఃఖం తు వినా స్వేన న కేనచిత్ || ౫౨||

పథ్యమాషధనేవా చ క్రియతే యేన రోగిణా |

ఆరోగ్యసిద్ధిర్బ్రష్టాఽస్య నాన్యానుష్ఠితకర్మణా || ౫౩||

వస్తుస్వరూపం స్ఫుటబోధచక్షుషా

స్వేనైవ వేద్యం న తు పణ్ణితేన |

చన్ద్రస్వరూపం నిజచక్షుషైవ

జ్ఞాతవ్యమన్యైరవగమ్యతే కిమ్ || ౫౪||

అవిద్యాకామకర్మాదిపాశబంధం విమోచితుమ్ |

కః శక్నుయాద్విద్యానాఽఽత్మానం కల్పకోటిశతైరపి || ౫౫||

న యోగేన న సాజ్ఞేన కర్మణా నో న విద్యయా |

బ్రహ్మత్వైకత్వబోధేన మోక్షః సిద్ధ్యతి నాన్యథా || ౫౬||

వీణాయా రూపసౌందర్యం తస్మిన్వాదనసౌష్ఠవమ్ |

ప్రజ్వరజ్ఞానమాత్రం తన్న సామ్రాజ్యాయ కల్పతే || ౫౭||

వాగ్వైఖరీ శబ్దఝరీ శాస్త్రవ్యాఖ్యానకౌశలమ్ |

వైదుష్యం విదుషాం తద్వద్భక్తయే న తు ముక్తయే || ౫౮||

అవిజ్ఞాతే పరే తత్త్వే శాస్త్రాధీతిస్తు నిష్ఫలా |

విజ్ఞాతేఽపి పరే తత్త్వే శాస్త్రాధీతిస్తు నిష్ఫలా || ౫౯||

శబ్దజాలం మహారణ్యం చిత్తభ్రమణకారణమ్ |

అతః ప్రయత్నాజ్ఞాతవ్యం తత్త్వజ్ఞైస్తత్త్వమాత్మనః || ౬౦|| తత్త్వజ్ఞాతత్త్వ

అజ్ఞానసర్పదష్టస్య బ్రహ్మజ్ఞానోషధం వినా |

కిము వేదైశ్చ శాస్త్రైశ్చ కిము మన్తైః కిమాషధైః || ౬౧||

న గచ్ఛతి వినా పానం వ్యాధిరోషధశబ్దతః |

వినాఽపరోక్షానుభవం బ్రహ్మశబ్దైర్న ముచ్యతే || ౬౨||

అకృత్వా దృశ్యవిలయమజ్ఞాత్వా తత్త్వమాత్మనః |

బ్రహ్మశబ్దైః కుతో ముక్తిరుక్తిమాత్రఫలైర్నృణామ్ || ౬౩|| బాహ్యశబ్దైః
 ఆకృత్యా శత్రుసంహారమగత్యాఖిలభూశ్రియమ్ |
 రాజాహమితి శబ్దాన్నో రాజా భవతుమర్హతి || ౬౪||

ఆప్తోక్తిం ఖననం తథోపరిశిలాద్యుత్కర్షణం స్వీకృతిం var పరిశిలాపాకర్షణం
 నిక్షేపః సమపేక్షతే న హి బహిఃశబ్దైస్తు నిర్గచ్ఛతి |
 తద్వద్బ్రహ్మవిదోపదేశమననధ్యానాదిభిర్లభ్యతే
 మాయాకార్యతిరోహితం స్వమమలం తత్త్వం న దుర్యుక్తిభిః || ౬౫||

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన భవబంధవిముక్తయే |
 స్వైరేవ యత్నః కర్తవ్యో రోగాదావివ పణ్ణితైః || ౬౬|| రోగాదేరివ
 యస్త్యయాద్య కృతః ప్రశో వరీయాఞ్ఞాస్త్రవిన్మృతః | సమృతః
 సూత్రప్రాయో నిగూఢార్థో జ్ఞాతవ్యశ్చ ముముక్షుభిః || ౬౭||

శృణుష్వావహితో విద్యన్యన్మయా సముదీర్యతే |
 తదేతచ్ఛ్రవణాత్సద్యో భవబంధాద్విమోక్ష్యసే || ౬౮||

మోక్షస్య హేతుః ప్రథమో నిగద్యతే
 వైరాగ్యమత్యంతమనిత్యవస్తుషు |
 తతః శమశ్చాపి దమస్తితిశ్చ
 న్యాసః ప్రసక్తాఖిలకర్మణాం భృశమ్ || ౬౯||

తతః శ్రుతిస్తన్మననం సతత్త్వ-
 ధ్యానం చిరం నిత్యనిరన్తరం మునేః |
 తతోఽవికల్పం పరమేత్య విద్వాన్
 ఇహైవ నిర్వాణసుఖం సమృచ్ఛతి || ౭౦||

యదోద్బద్ధవ్యం తవేదానీమాత్మానాత్మవివేచనమ్ |
 తదుచ్యతే మయా సమ్యక్ శ్రుత్వాత్మన్యవధారయ || ౭౧||

మజ్ఞాస్థిమేదఃపలరక్తచర్మ-
 త్వగాహ్యయైర్ధాతుభిరేభిరన్వితమ్ |
 పాదోరువక్షోభుజపృష్ఠమస్తకైః
 అజ్జైరుపాజ్జైరుపయుక్తమేతత్ || ౭౨||

అహమ్మమేతి ప్రథితం శరీరం
 మోహోస్పదం స్థూలమితిర్యతే బుద్ధైః |

నభోనభస్వద్దహనామ్బుభూమయః

సూక్ష్మాణీ భూతాని భవన్తి తాని ॥ ౭౩॥

పరస్పరాంశైర్మిలితాని భూత్వా

స్థూలాని చ స్థూలశరీరహేతవః ।

మాత్రాస్తదీయా విషయా భవన్తి

శబ్దాదయః పంచ సుఖాయ భోక్తుః ॥ ౭౪॥

య ఏషు మూఢా విషయేషు బద్ధా

రాగోరుపాశేన సుదుర్దమేన ।

ఆయాన్తి నిర్యాన్త్యథ ఊర్ధ్వముచ్చైః

స్వకర్మదూతేన జవేన నీతాః ॥ ౭౫॥

శబ్దాదిభిః పంచభిరేవ పంచ

పంచత్వమాపుః స్వగుణేన బద్ధాః ।

కురఙ్గమాతఙ్గపతఙ్గమీన-

భృగ్నా నరః పంచభిరఙ్చితః కిమ్ ॥ ౭౬॥

దోషేణ తీవ్రో విషయః కృష్ణసర్పవిషాదపి ।

విషం నిహన్తి భోక్తారం ద్రష్టారం చక్షుషాప్యయమ్ ॥ ౭౭॥

విషయాశామహాపాశాద్యో విముక్తః సుదుస్త్వజాత్ ।

స ఏవ కల్పతే ముక్త్యై నాన్యః షట్కాస్త్రవేద్యపి ॥ ౭౮॥

ఆపాతవైరాగ్యవతో ముముక్షూన్

భవాబ్ధిపారం ప్రతియాతుముద్యతాన్ ।

ఆశాగ్రహో మజ్జయతేఽన్తరాలే

నిగృహ్య కణ్ఠే వినివర్త్య వేగాత్ ॥ ౭౯॥

విషయాఖ్యగ్రహో యేన సువిరక్త్యసినా హతః ।

స గచ్ఛతి భవామ్భోధేః పారం ప్రత్యూహావర్జితః ॥ ౮౦॥

విషమవిషయమార్ధైర్గచ్ఛతోఽనచ్ఛబుద్ధేః var విషయమార్ధే గచ్ఛతో

ప్రతిపదమభియాతో మృత్యురప్యేష విద్ధి । var ప్రతిపదమభిఘాతో మృత్యురప్యేష
సిద్ధః

హితసుజనగురూక్త్యా గచ్ఛతః స్వస్య యుక్త్యా

ప్రభవతి ఫలసిద్ధిః సత్యమిత్యేవ విద్ధి ॥ ౮౧॥

మోక్షస్య కాణ్క్షా యది వై తవాస్తి
 త్యజాతిదూరాద్విషయాన్విషం యథా ।
 పీయూషవత్తోషదయాక్షమార్జవ-
 ప్రశాన్తిదాన్తిర్భజ నిత్యమాదరాత్ ॥ ౮౨॥

అనుక్షణం యత్పరిహృత్య కృత్యం
 అనాద్యవిద్యాకృతబన్ధమోక్షణమ్ ।
 దేహాః పరాధోఽయమముష్య పోషణే
 యః సజ్జతే స స్వమనేన హన్తి ॥ ౮౩॥

శరీరపోషణార్థీ సన్ య ఆత్మానం దిదృక్షతి । దిదృక్షతే
 గ్రాహం దారుధియా ధృత్వా నదీం తర్తుం స గచ్ఛతి ॥ ౮౪॥ స ఇచ్ఛతి
 మోహ ఏవ మహామృత్యుర్ముఖోఽర్షపురాదిషు ।
 మోహో వినిర్జితో యేన స ముక్తిపదమర్హతి ॥ ౮౫॥

మోహం జహి మహామృత్యుం దేహదారసుతాదిషు ।
 యం జిత్వా మునయో యాన్తి తద్విష్ణోః పరమం పదమ్ ॥ ౮౬॥

త్వక్ష్మాంసరుధిరస్నాయుమేదోమజ్జాస్థిసంకూలమ్ ।
 పూర్ణం మూత్రపురీషాభ్యాం స్థూలం నిన్ద్యమిదం వపుః ॥ ౮౭॥

పఞ్చీకృతేభ్యో భూతేభ్యః స్థూలేభ్యః పూర్వకర్మణా ।
 సముత్పన్నమిదం స్థూలం భోగాయతనమాత్మనః ।
 అవస్థా జాగరస్తస్య స్థూలార్థానుభవో యతః ॥ ౮౮॥

బాహ్యేన్ద్రియైః స్థూలపదార్థసేవాం
 ప్రకృన్దనస్త్యాదివిచిత్రరూపామ్ ।
 కరోతి జీవః స్వయమేతదాత్మనా
 తస్మాత్ప్రశస్తిర్వపుషోఽస్య జాగరే ॥ ౮౯॥

సర్వోఽపి బాహ్యసంసారః పురుషస్య యదాశ్రయః ।
 విధి దేహమిదం స్థూలం గృహవద్గృహమేధినః ॥ ౯౦॥

స్థూలస్య సమృభవజరామరణాని ధర్మాః
 స్థౌల్యాదయో బహువిధాః శిశుతాద్యవస్థాః ।
 వర్ణాశ్రమాదినియమా బహుధాఽఽమయాః స్యుః

పూజావమానబహుమానముఖా విశేషాః ॥ ౯౧॥

బుద్ధీన్ద్రియాణి శ్రవణం త్వగక్షి

స్థూణం చ జిహ్వో విషయావబోధనాత్ ।

వాక్పాణిపాదా గుదమప్యపస్థః var ఉపస్థం

కర్మేన్ద్రియాణి ప్రవణేన కర్మసు ॥ ౯౨॥ ప్రవణాని

నిగద్యతేఽస్తఃకరణం మనోధీః

అహఙ్కృతిశ్చిత్తమితి స్వవృత్తిభిః ।

మనస్త్రు సఙ్కల్పవికల్పనాదిభిః

బుద్ధిః పదార్థాధ్యవసాయధర్మతః ॥ ౯౩॥

అత్రాభిమానాదహమిత్యహఙ్కృతిః ।

స్వార్థానుసంధానగుణేన చిత్తమ్ ॥ ౯౪॥

ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానా భవత్యసౌ ప్రాణః ।

స్వయమేవ వృత్తిభేదాద్వికృతిభేదాత్సువర్ణసలిలాదివత్ ॥ ౯౫॥ వికృతేర్భేదాత్సువర్ణసలిలమివ

వాగాది పఞ్చ శ్రవణాది పఞ్చ

ప్రాణాది పఞ్చాభ్రముఖాని పఞ్చ ।

బుద్ధ్యాద్యవిద్యాపి చ కామకర్మణీ

పుర్యష్టకం సూక్ష్మశరీరమాహుః ॥ ౯౬॥

ఇదం శరీరం శృణు సూక్ష్మసంజ్ఞితం

లింగం త్వపఞ్చీకృతభూతసమ్భవమ్ ।

సవాసనం కర్మఫలానుభావకం

స్వాఙ్గానతోఽనాదిరుపాధిరాత్మనః ॥ ౯౭॥

స్వప్నో భవత్యస్య విభక్త్యవస్థా

స్వమాత్రశేషేణ విభాతి యత్ర ।

స్వప్నే తు బుద్ధిః స్వయమేవ జాగ్రత్

కాలీననానావిధవాసనాభిః ॥ ౯౮॥

కర్మాదిభావం ప్రతిపద్య రాజతే

యత్ర స్వయం భాతి హ్యయం పరాత్మా । స్వయంజ్ఞోఽతిరయం

ధీమాత్రకోపాధిరశేషసాక్షీ

న లిప్యతే తత్కృతకర్మలేఽః । కర్మలేఽః

యస్మాదసఙ్గస్తత ఏవ కర్మభిః

న లిప్యతే కింఞ్చిదుపాధినా కృతైః ॥ ౯౯ ॥

సర్వవ్యాప్తుతికరణం లింగమిదం స్యాచ్చిదాత్మనః పుంసః ।
వాస్యాదికమివ తక్షణేనైవాత్మా భవత్యసఙ్గోఽయమ్ ॥ ౧౦౦ ॥

అన్ధత్వమన్ధత్వపటుత్వధర్మాః
సౌగుణ్యవైగుణ్యవశాద్ధి చక్షుషః ।
బాధిర్యమూకత్వముఖాన్తథైవ
శ్రోత్రాదిధర్మా న తు వేత్తురాత్మనః ॥ ౧౦౧ ॥

ఉచ్ఛాప్తసనిఃశ్వాసవిజృమ్భణక్షు-
త్ప్రస్యన్దనాద్యుత్క్రమణాదికాః క్రియాః । ప్రస్వన్దనాద్వ్య
ప్రాణాదికర్మాణి వదన్తి తజ్ఞాః var తజ్ఞాః
ప్రాణస్య ధర్మావశనాపిపాసే ॥ ౧౦౨ ॥

అన్యఃకరణమేతేషు చక్షురాదిషు వర్మణి ।
అహమిత్యభిమానేన తిష్ఠత్వాభాసతేజసా ॥ ౧౦౩ ॥

అహఙ్కారః స విజ్ఞేయః కర్తా భోక్తాభిమాన్యయమ్ ।
సత్త్వాదిగుణయోగేన చావస్థాత్రయమశ్నుతే ॥ ౧౦౪ ॥ యోగేనావస్థాత్రితయమ్ముతే
విషయాణామానుకూల్యే సుఖీ దుఃఖీ విపర్యయే ।
సుఖం దుఃఖం చ తద్ధర్మః సదానన్దస్య నాత్మనః ॥ ౧౦౫ ॥

ఆత్మార్థత్వేన హి ప్రేయాన్విషయో న స్వతః ప్రియః ।
స్వత ఏవ హి సర్వేషామాత్మా ప్రియతమో యతః ।
తత ఆత్మా సదానన్దో నాస్య దుఃఖం కదాచన ॥ ౧౦౬ ॥

యత్సుషుప్తౌ నిర్విషయ ఆత్మానన్దోఽనుభూయతే ।
శ్రుతిః ప్రత్యక్షమైతిహ్యమనుమానం చ జాగ్రతి ॥ ౧౦౭ ॥

అవ్యక్తనామ్నీ పరమేశశక్తిః
అనాద్యవిద్యా త్రిగుణాత్మికా పరా ।
కార్యానుమేయా సుధియైవ మాయా
యయా జగత్సర్వమిదం ప్రసూయతే ॥ ౧౦౮ ॥

సన్నాప్యసన్నాప్యభయాత్మికా నో
భిన్నాప్యభిన్నాప్యభయాత్మికా నో ।
సాఙ్గాప్యసాఙ్గా హ్యభయాత్మికా నో var అసాఙ్గాప్యభయాత్మికా

మహాద్భుతాఽనిర్వచనీయరూపా ॥ ౧౦౯ ॥

శుద్ధాద్వయబ్రహ్మవిబోధనాశ్యా

సర్పభ్రమో రజ్జువివేకతో యథా ।

రజస్తమఃసత్త్వమితి ప్రసిద్ధా

గుణాస్తదీయాః ప్రథితిః స్వకార్యైః ॥ ౧౧౦ ॥

విక్షేపశక్తి రజసః క్రియాత్మికా

యతః ప్రవృత్తిః ప్రసృతా పురాణీ ।

రాగాదయోఽస్యాః ప్రభవన్తి నిత్యం

దుఃఖాదయో యే మనసో వికారాః ॥ ౧౧౧ ॥

కామః క్రోధో లోభదమ్భాద్వ్యసూయా var లోభదమ్భాభ్యసూయా

అహఙ్కారేర్ష్యామత్సరాద్యాస్తు ఘోరాః ।

ధర్మా ఏతే రాజసాః పుష్పవృత్తి-

ర్యస్మాదేషా తద్రజో బన్ధహేతుః ॥ ౧౧౨ ॥ యస్మాదేతత్తద్రజో

ఏషాఽఽవృత్తిర్నామ తమోగుణస్య

శక్తిర్మయా వస్త్యవభాసతేఽన్యథా । శక్తిర్యయా

సైషా నిదానం పురుషస్య సంస్కృతేః

విక్షేపశక్తిః ప్రవణస్య హేతుః ॥ ౧౧౩ ॥ ప్రసరస్య

ప్రజ్ఞావానపి పణ్డితోఽపి చతురోఽప్యత్యన్తసూక్ష్మాత్మదృగ్- var సూక్ష్మార్థదృగ్

వ్యాలీఢస్తమసా న వేత్తి బహుధా సమ్బోధితోఽపి సుభటమ్ ।

భ్రాన్త్యారోపితమేవ సాధు కలయత్యాలమ్భతే తద్గుణాన్

హన్తాసౌ ప్రబలా దురన్తతమసః శక్తిర్మహత్యావృత్తిః ॥ ౧౧౪ ॥

అభావనా వా విపరీతభావనాఽ- var విపరీతభావనా

సమ్భావనా విప్రతిపత్తిరస్యాః ।

సంసర్గయుక్తం న విముఞ్చతి ధ్రువం

విక్షేపశక్తిః క్షపయత్యజస్రమ్ ॥ ౧౧౫ ॥

అజ్ఞానమాలస్యజడత్వనిద్రా-

ప్రమాదమూఢత్వముఖాన్తమోగుణాః ।

ఏతైః ప్రయుక్తో న హి వేత్తి కిఞ్చిత్

నిద్రాలువత్సమృభవదేవ తిష్ఠతి ॥ ౧౧౬ ॥

సత్త్వం విశుద్ధం జలవత్తథాపి

తాభ్యాం మిలిత్వా సరణాయ కల్పతే ।
 యత్రాత్మబిమ్బుః ప్రతిబిమ్బితః సన్
 ప్రకాశయత్సర్క ఇవాఖిలం జడమ్ ॥ ౧౧౭॥

మిశ్రస్య సత్త్వస్య భవన్తి ధర్మాః
 త్వమానితాద్యా నియమా యమాద్యాః ।
 శ్రద్ధా చ భక్తిశ్చ ముముక్షుతా చ
 దైవీ చ సమ్పత్తిరసన్నివృత్తిః ॥ ౧౧౮॥

విశుద్ధసత్త్వస్య గుణాః ప్రసాదః
 స్వాత్మానుభూతిః పరమా ప్రశాన్తిః ।
 తృప్తిః ప్రహర్షః పరమాత్మనిష్ఠా
 యయా సదానందరసం సమృచ్ఛతి ॥ ౧౧౯॥

అవ్యక్తమేతత్త్రిగుణైర్నిరుక్తం
 తత్కారణం నామ శరీరమాత్మనః ।

సుషుప్తిరేతస్య విభక్త్యవస్థా
 ప్రలీనసర్వేన్ద్రియబుద్ధివృత్తిః ॥ ౧౨౦॥

సర్వప్రకారప్రమితిప్రశాన్తిః
 బీజాత్మనావస్థితిరేవ బుద్ధేః ।

సుషుప్తిరేతస్య కిల ప్రతీతిః var సుషుప్తిరత్రాస్య
 కింఞ్చన్న వేద్యీతి జగత్ప్రసిద్ధేః ॥ ౧౨౧॥

దేహేన్ద్రియప్రాణమనోఽహమాదయః
 సర్వే వికారా విషయాః సుఖాదయః ।

వ్యోమాదిభూతాన్యఖిలం చ విశ్వం
 అవ్యక్తపర్యంతమిదం హ్యనాత్మా ॥ ౧౨౨॥

మాయా మాయాకార్యం సర్వం మహదాదిదేహపర్వన్తమ్ ।
 అసదిదమనాత్మతత్త్వం విద్ధి త్వం మరుమరీచికాకల్పమ్ ॥ ౧౨౩॥

అథ తే సమ్ప్రవక్ష్యామి స్వరూపం పరమాత్మనః ।
 యద్విజ్ఞాయ నరో బన్ధాన్ముక్తః కైవల్యమశ్నుతే ॥ ౧౨౪॥

అస్తి కశ్చిత్స్వయం నిత్యమహమ్ప్రత్యయలమ్బనః ।
 అవస్థాత్రయసాక్షీ సన్నఞ్చాకోశవిలక్షణః ॥ ౧౨౫॥

యో విజానాతి సకలం జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిషు ।

బుద్ధితద్వృత్తిసద్భావమభావమహమిత్యయమ్ ॥ ౧౨౬॥

యః పశ్యతి స్వయం సర్వం యం న పశ్యతి కశ్చన । కిఞ్చన

యశ్చేతయతి బుద్ధ్యాది న తద్యం చేతయత్యయమ్ ॥ ౧౨౭॥

యేన విశ్వమిదం వ్యాప్తం యం న వ్యాప్నోతి కిఞ్చన ।

ఆభారూపమిదం సర్వం యం భాన్తమనుభాత్యయమ్ ॥ ౧౨౮॥

యస్య సన్నిధిమాత్రేణ దేహేన్ద్రియమనోధియః ।

విషయేషు స్వకీయేషు వర్తన్తే ప్రేరితా ఇవ ॥ ౧౨౯॥

అహంకారాదిదేహోన్తా విషయాశ్చ సుఖాదయః ।

వేద్యన్తే ఘటవద్యేన నిత్యబోధస్వరూపిణా ॥ ౧౩౦॥

ఏషోఽన్తరాత్మా పురుషః పురాణో

నిరన్తరాఖణ్డసుఖానుభూతిః ।

సదైకరూపః ప్రతిబోధమాత్రో

యేనేషితా వాగసవశ్చరన్తి ॥ ౧౩౧॥

అత్రైవ సత్త్వాత్మని ధీగుహాయాం

అవ్యాకృతాకాశ ఉశత్ప్రకాశః । ఉరుప్రకాశః

ఆకాశ ఉచ్చై రవివత్ప్రకాశతే

స్వతేజసా విశ్వమిదం ప్రకాశయన్ ॥ ౧౩౨॥

జ్ఞాతా మనోఽహంకృతివిక్రియాణాం

దేహేన్ద్రియప్రాణకృతక్రియాణామ్ ।

అయోఽగ్నివత్తాననువర్తమానో

న చేష్టతే నో వికరోతి కిఞ్చన ॥ ౧౩౩॥

న జాయతే నో మ్రియతే న వర్ధతే

న క్షీయతే నో వికరోతి నిత్యః ।

విలీయమానేఽపి వపుష్యముష్పి-

న్న లీయతే కుమ్భ ఇవామ్భరం స్వయమ్ ॥ ౧౩౪॥

ప్రకృతివికృతిభిన్నః శుద్ధబోధస్వభావః

సదసదిదమశేషం భాసయన్నిర్విశేషః ।

విలసతి పరమాత్మా జాగ్రదాదిష్వవస్థా-

స్వహమహమితి సాక్షాత్సాక్షిరూపేణ బుద్ధేః ॥ ౧౩౫ ॥

నియమితమనసాముం త్వం స్వమాత్మానమాత్మ-
న్యయమహమితి సాక్షాద్విద్ధి బుద్ధిప్రసాదాత్ ।

జనిమరణతరణ్ణాపారసంసారసిన్ధుం

ప్రతర భవ కృతార్థో బ్రహ్మరూపేణ సంస్థః ॥ ౧౩౬ ॥

అత్రానాత్మన్యహమితి మతిర్బుద్ధ ఏషోఽస్య పుంసః

ప్రాప్తోఽజ్ఞానాజ్ఞననమరణక్లేశసమ్పాతహేతుః ।

యేనైవాయం వపురిదమనత్పత్యమిత్యాత్మబుద్ధ్యా

పుష్యత్యుక్షత్యవతి విషయైస్తన్తుభిః కోశకృద్వత్ ॥ ౧౩౭ ॥

అతస్మింస్తద్బుద్ధిః ప్రభవతి విమూఢస్య తమసా

వివేకాభావద్వై స్ఫురతి భుజగే రజుధిషణా ।

తతోఽనర్థవ్రాతో నిపతతి సమాదాతురధికః

తతో యోఽసద్గ్రాహః స హి భవతి బన్ధః శ్చృణు సఖే ॥ ౧౩౮ ॥

అఖణ్డనిత్యాద్వయబోధశక్త్యా

స్ఫురన్తమాత్మానమనన్తవైభవమ్ ।

సమావృణోత్యావృతిశక్తిరేషా

తమోమయీ రాహురివార్కబిమ్బమ్ ॥ ౧౩౯ ॥

తిరోభూతే స్వాత్మన్యమలతరతేజోవతి పుమాన్

అనాత్మానం మోహోదహమితి శరీరం కలయతి ।

తతః కామక్రోధప్రభృతిభిరముం బన్ధనగుణైః var బన్ధకగుణైః

పరం విక్షేపాఖ్యా రజస ఉరుశక్తిర్వ్యథయతి ॥ ౧౪౦ ॥

మహామోహగ్రాహగ్రసనగలితాత్మావగమనో

ధియో నానావస్థాం స్వయమభినయంస్తద్గుణతయా । నానావస్థాః

అపారే సంసారే విషయవిషపూరే జలనిధౌ

నిమజ్జోన్మజ్జాయం భ్రమతి కుమతిః కుత్పితగతిః ॥ ౧౪౧ ॥

భానుప్రభాసజ్ఞానితాభ్రపక్షిః

భానుం తిరోధాయ విజృమ్భతే యథా ।

ఆత్మోదీతాహజ్కృతిరాత్మతత్త్వం

తథా తిరోధాయ విజృమ్భతే స్వయమ్ ॥ ౧౪౨ ॥

కవలితదిననాథే దుర్ధినే సాన్ధ్యమేఘైః

వ్యథయతి హిమరుఙ్ఘావాయురుగ్రో యథైతాన్ ।

అవిరతతమసాఽఽత్మన్యావృతే మూఢబుద్ధిం

క్షపయతి బహుదుఃఖైస్త్వివ్రవిక్షేపశక్తిః ॥ ౧౪౩॥

ఏతాభ్యామేవ శక్తిభ్యాం బంధః పుంసః సమాగతః ।

యాభ్యాం విమోహితో దేహం మత్వాఽఽత్మానం భ్రమత్యయమ్ ॥ ౧౪౪॥

బీజం సంస్కృతిభూమిజస్య తు తమో దేహోత్పథీరఙ్కురో

రాగః పల్లవమమ్బు కర్మ తు వపుః స్కన్ధోఽసవః శాఖికాః ।

అగ్రాణీన్ద్రియసంహతిశ్చ విషయాః పుష్పాణి దుఃఖం ఫలం

నానాకర్మసముద్భవం బహువిధం భోక్తాత్ర జీవః ఖగః ॥ ౧౪౫॥

అజ్ఞానమూలోఽయమనాత్మబంధో

నైసర్గికోఽనాదిరనన్త ఈరితః ।

జన్మాప్యయవ్యాధిజరాదిదుఃఖ-

ప్రవాహపాతం జనయత్యముష్య ॥ ౧౪౬॥

నాస్త్రైర్న శస్త్రైరనిలేన వహ్నినా

చేత్తుం న శక్యో న చ కర్మకోటిభిః ।

వివేకవిజ్ఞానమహాసినా వినా

ధాతుః ప్రసాదేన శితేన మఙ్ఘునా ॥ ౧౪౭॥

శ్రుతిప్రమాణైకమతేః స్వధర్మ

నిష్ఠా తయైవాత్మవిశుద్ధిరస్య ।

విశుద్ధబుద్ధేః పరమాత్మవేదనం

తేనైవ సంసారసమూలనాశః ॥ ౧౪౮॥

కోశైరన్నమయాద్యైః పఞ్చభిరాత్మా న సంవృతో భాతి ।

నిజశక్తిసముత్పన్నైః శైవాలపటలైరివామ్బు వాపీస్థమ్ ॥ ౧౪౯॥

తచ్చైవాలాపనయే సమ్యక్ సలిలం ప్రతీయతే శుద్ధమ్ ।

తృష్ణాసన్తాపహరం సద్యః సౌఖ్యప్రదం పరం పుంసః ॥ ౧౫౦॥

పఞ్చానామపి కోశానామపవాదే విభాత్యయం శుద్ధః ।

నిత్యానన్తైకరసః ప్రత్యగ్రూపః పరః స్వయంజ్ఞోఽతిః ॥ ౧౫౧॥

ఆత్మానాత్మవివేకః కర్తవ్యో బన్ధముక్తయే విదుషాః ।
తేనైవానన్ధీ భవతి స్వం విజ్ఞాయ సచ్చిదానన్ధమ్ ॥ ౧౫౨॥

ముజ్ఞాదిషీకామివ దృశ్యవర్గాత్
ప్రత్యఙ్చమాత్మానమసఙ్గమక్రియమ్ ।
వివిచ్య తత్ర ప్రవిలాప్య సర్వం
తదాత్మనా తిష్ఠతి యః స ముక్తః ॥ ౧౫౩॥

దేహోఽయమన్నభవనోఽన్నమయస్తు కోశ- var కోశో
శ్చాన్నేన జీవతి వినశ్యతి తద్విహీనః । హ్యాన్నేన
త్వక్చర్మమాంసరుధిరాస్థిపురీషరాశి-
ర్నాయం స్వయం భవతుమర్హతి నిత్యశుద్ధః ॥ ౧౫౪॥

పూర్వం జనేరధిమృతేరపి నాయమస్తి var జనేరపిమృతేరథ
జాతక్షణః క్షణగుణోఽనియతస్వభావః ।

నైకో జడశ్చ ఘటవత్పరిదృశ్యమానః
స్వాత్మా కథం భవతి భావవికారవేత్తా ॥ ౧౫౫॥

పాణిపాదాదిమాన్దేహో నాత్మా వ్యజ్ఞేఽపి జీవనాత్ ।
తత్తచ్చక్షేరనాశాచ్చ న నియమ్యో నియామకః ॥ ౧౫౬॥

దేహతద్ధర్మతత్కర్మతదవస్థాదిసాక్షిణః ।
సత ఏవ స్వతఃసిద్ధం తద్వైలక్షణ్యమాత్మనః ॥ ౧౫౭॥

శల్యరాశిర్మాంసలిప్తో మలపూర్ణోఽతికశ్యలః ।
కథం భవేదయం వేత్తా స్వయమేతద్విలక్షణః ॥ ౧౫౮॥

త్వజ్ఞాంసమేదోఽస్థిపురీషరాశా-
వహమ్మృతిం మూఢజనః కరోతి ।
విలక్షణం వేత్తి విచారశీలో
నిజస్వరూపం పరమార్థభూతమ్ ॥ ౧౫౯॥

దేహోఽహమిత్యేవ జడస్య బుద్ధిః
దేహే చ జీవే విదుషస్త్యహస్థిః ।
వివేకవిజ్ఞానవతో మహాత్మనో
బ్రహ్మహమిత్యేవ మతిః సదాత్మని ॥ ౧౬౦॥

అత్రాత్మబుద్ధిం త్యజ మూఢబుద్ధే

త్వజ్ఞాంసమేదోఽస్థిపురీషరాశౌ ।
 సర్వాత్మని బ్రహ్మణి నిర్వికల్పే
 కురుష్య శాన్తిం పరమాం భజస్య ॥ ౧౬౧॥

దేహేన్ద్రియాదావసతి భ్రమోదితాం
 విద్యానహంతాం న జహాతి యావత్ ।
 తావన్న తస్యాస్తి విముక్తివార్తా-
 ప్యస్త్వైష వేదాన్తనయాన్తదర్శి ॥ ౧౬౨॥

ఛాయాశరీరే ప్రతిబిమ్బగాత్రే
 యత్స్వప్నదేహే హృది కల్పితాజ్ఞే ।
 యథాత్మబుద్ధిస్తవ నాస్తి కాచి-
 జ్జీవచ్ఛరీరే చ తథైవ మాఽస్తు ॥ ౧౬౩॥

దేహాత్మధీరేవ నృణామసద్ధియాం
 జన్మాదిదుఃఖప్రభవస్య బీజమ్ ।
 యత్స్తతస్తస్యం జహి తాం ప్రయత్నాత్
 త్యక్తే తు చిత్తే న పునర్భవాశా ॥ ౧౬౪॥

కర్మేన్ద్రియైః పఞ్చభిరఞ్చితోఽయం
 ప్రాణో భవేత్ప్రాణమయస్తు కోశః ॥

యేనాత్మవానన్నమయోఽనుపూర్ణః
 ప్రవర్తతేఽసౌ సకలక్రియాసు ॥ ౧౬౫॥

నైవాత్మాపి ప్రాణమయో వాయువికారో var నైవాత్మాయం
 గన్తాఽఽగన్తా వాయువదన్తర్పహిరేషః ।

యస్మాత్కిఞ్చిత్కాపి న వేత్తీష్టమనిష్ఠం
 స్వం వాన్యం వా కిఞ్చన నిత్యం పరతన్త్రః ॥ ౧౬౬॥

జ్ఞానేన్ద్రియాణి చ మనశ్చ మనోమయః స్యాత్
 కోశో మమాహమితి వస్తువికల్పహేతుః ।

సంజ్ఞాదిభేదకలనాకలితో బలీయాం-
 త్తత్పూర్వకోశమభిపూర్వ విజృమ్భతే యః ॥ ౧౬౭॥ అనుపూర్వ
 పఞ్చేన్ద్రియైః పఞ్చభిరేవ హోత్పభిః
 ప్రచీయమానో విషయాజ్యధారయా ।

జాజ్వల్యమానో బహువాసనేన్ద్రైః

మనోమయాగ్నిర్దహతి ప్రపఞ్చమ్ || ౧౬౮|| మనోమయోఽగ్నిర్దహతి

న హ్యస్త్యవిద్యా మనసోఽతిరిక్తా

మనో హ్యవిద్యా భవబంధహతుః |

తస్మిన్విసంప్లవే సకలం వినష్టం

విజృంభితేఽస్మిన్సకలం విజృంభితే || ౧౬౯||

స్వప్నేఽర్థశూన్యే సృజతి స్వశక్త్యై

భోక్త్రాదివిశ్వం మన ఏవ సర్వమ్ |

తథైవ జాగ్రత్యపి నో విశేషః

తత్సర్వమేతన్మనసో విజృంభణమ్ || ౧౭౦||

సుషుప్తికాలే మనసి ప్రతీనే

వైవాస్తి కిఞ్చిత్సకలప్రసిద్ధేః |

అతో మనఃకల్పిత ఏవ పుంసః

సంసార ఏతస్య న వస్తుతోఽస్తి || ౧౭౧||

వాయునాఽఽనీయతే మేఘః పునస్తేనైవ నీయతే | var వాయునా నీయతే మేఘః పునస్తేనైవ
లీయతే

మనసా కల్పితే బంధో మోక్షస్తేనైవ కల్పితే || ౧౭౨||

దేహాదీసర్వవిషయే పరికల్ప్య రాగం

బద్ధాతి తేన పురుషం పశువద్గుణేన |

వైరస్యమత్ర విషవత్ సువిధాయ పశ్చాద్

ఏనం విమోచయతి తన్మన ఏవ బంధాత్ || ౧౭౩||

తస్మాన్మనః కారణమస్య జన్తోః

బంధస్య మోక్షస్య చ వా విధానే |

బంధస్య హేతుర్మలినం రజోగుణైః

మోక్షస్య శుద్ధం విరజస్తమస్కమ్ || ౧౭౪||

వివేకవైరాగ్యగుణాతిరేకా-

చ్ఛుద్ధత్వమాసాద్య మనో విముక్త్యై |

భవత్యతో బుద్ధితో ముముక్షో-

స్తాభ్యాం దృఢాభ్యాం భవితవ్యమగ్రే || ౧౭౫||

మనో నామ మహావ్యాఘ్రై విషయారణ్యభూమిషు ।
చరత్యత్ర న గచ్ఛన్తు సాధవో యే ముముక్షవః ॥ ౧౭౬ ॥

మనః ప్రసూతే విషయానశేషాన్
స్థూలాత్మనా నూక్ష్మాతయా చ భోక్తుః ।
శరీరవర్ణాశ్రమజాతిభేదాన్
గుణక్రియాహేతుఫలాని నిత్యమ్ ॥ ౧౭౭ ॥

అసంజచిద్రూపమముం విమోహ్య
దేహేంద్రియప్రాణగుణైర్నిబద్ధ్య ।
అహమ్మమేతి భ్రమయత్యజస్రం
మనః స్వకృత్యేషు ఫలోపభుక్తిషు ॥ ౧౭౮ ॥

అధ్యాసదోషాత్పురుషస్య సంస్కృతిః var అధ్యాసయోగాత్
అధ్యాసబన్ధస్త్వమునైవ కల్పితః ।
రజస్తమోదోషవతోఽవివేకినో
జన్మాదిదుఃఖస్య నిదానమేతత్ ॥ ౧౭౯ ॥

అతః ప్రాహుర్మనోఽవిద్యాం పణ్ణితాస్తత్త్వదర్శినః ।
యేనైవ భ్రామ్యతే విశ్వం వాయునేవాభ్రమణ్ణలమ్ ॥ ౧౮౦ ॥
తన్మనఃశోధనం కార్యం ప్రయత్నేన ముముక్షుణా ।
విశుద్ధే సతి వైతస్మిన్ముక్తిః కరఫలాయతే ॥ ౧౮౧ ॥

మోక్షైకసక్త్యా విషయేషు రాగం
నిర్మూల్య సన్న్యస్య చ సర్వకర్మ ।
సచ్ఛృద్ధయా యః శ్రవణాదినిష్ఠో
రజఃస్వభావం స ధునోతి బుద్ధేః ॥ ౧౮౨ ॥

మనోమయో నాపి భవేత్పరాత్మా
హ్యోద్యన్తవత్త్వాత్పరిణామిభావాత్ ।
దుఃఖాత్మకత్వాద్విషయత్వహేతోః
ద్రష్టా హి దృశ్యాత్మతయా న దృష్టః ॥ ౧౮౩ ॥

బుద్ధిర్బుద్ధీన్ద్రియైః సార్థం సవృత్తిః కర్తృలక్షణః ।
విజ్ఞానమయకోశః స్యాత్పుంసః సంసారకారణమ్ ॥ ౧౮౪ ॥
అనువ్రజచ్ఛత్రప్రతిబిమ్బశక్తిః

విజ్ఞానసంజ్ఞః ప్రకృతేర్వికారః ।
 జ్ఞానక్రియావానహమిత్యజస్రం
 దేహేన్ద్రియాదిష్వభిమన్యతే భృశమ్ ॥ ౧౮౫ ॥

అనాదికాలోఽయమహంస్వభావో
 జీవః సమస్తవ్యవహారవోధా ।
 కరోతి కర్మాణ్యపి పూర్వవాసనః var కర్మాణ్యను
 పుణ్యాన్యపుణ్యాని చ తత్ఫలాని ॥ ౧౮౬ ॥

భుక్త్యై విచిత్రాస్వపి యోనిషు వ్రజ-
 న్నాయాతి నిర్యాత్యథ ఊర్ధ్వమేషః ।
 ఆస్యైవ విజ్ఞానమయస్య జాగ్రత్-
 స్వప్నాద్యవస్థాః సుఖదుఃఖభోగః ॥ ౧౮౭ ॥

దేహాదినిష్ఠాశ్రమధర్మకర్మ-
 గుణాభిమానః సతతం మమేతి ।
 విజ్ఞానకోశోఽయమతిప్రకాశః
 ప్రకృష్టసాన్నిధ్యవశాత్పరాత్మనః ।
 ఆతో భవత్యేష ఉపాధిరస్య
 యదాత్మధీః సంసరతి భ్రమేణ ॥ ౧౮౮ ॥

యోఽయం విజ్ఞానమయః ప్రాణేషు హృది స్ఫురత్యయం జ్యోతిః । స్ఫురత్స్వయజ్ఞ్యోతిః
 కూటస్థః సన్నాత్మా కర్తా భోక్తా భవత్యుపాధిస్థః ॥ ౧౮౯ ॥

స్వయం పరిచ్ఛేదముపేత్య బుద్ధిః
 తాదాత్మ్యదోషేణ పరం మృషాత్మనః ।
 సర్వాత్మకః సన్నపి వీక్షతే స్వయం
 స్వతః పృథక్త్వేన మృదో ఘటానివ ॥ ౧౯౦ ॥

ఉపాధిసమ్బంధవశాత్పరాత్మా
 హ్యుపాధిధర్మాననుభాతి తద్గుణః । ఽపుషపాధి
 అయోవికారానవికారివహ్నివత్
 సదైకరూపోఽపి పరః స్వభావాత్ ॥ ౧౯౧ ॥

శిష్య ఉవాచ ।

భ్రమేణాప్యన్యథా వాఽస్తు జీవభావః పరాత్మనః ।
 తదుపాధేరనాదిత్వాన్నానాదేర్నాశ ఇష్యతే ॥ ౧౯౨ ॥

అతోఽస్య జీవభావోఽపి నిత్యా భవతి సంస్కృతిః ।
న నివర్తేత తన్మోక్షః కథం మే శ్రీగురో వద ॥ ౧౯౩॥

శ్రీగురురువాచ ।

సమ్యక్పుష్టం త్వయా విద్యన్సావధానేన తచ్ఛృణు ।
ప్రామాణికీ న భవతి భ్రాన్త్యా మోహితకల్పనా ॥ ౧౯౪॥

భ్రాన్తిం వినా త్వసంకల్య నిష్క్రియస్య నిరాకృతేః ।
న ఘటేతార్థసమ్బంధో నభసో నీలతాదివత్ ॥ ౧౯౫॥

స్వస్య ద్రష్టుర్నిర్గుణస్యాక్రీయస్య
ప్రత్యగోభాసన్దూపస్య బుద్ధేః ।
భ్రాన్త్యా ప్రాప్తో జీవభావో న సత్యో
మోహాపాయే నాస్త్యవస్తుస్వభావాత్ ॥ ౧౯౬॥

యావద్భ్రాన్తిస్తావదేవాస్య సత్తా
మిథ్యాజ్ఞానోజ్ఞుమిభి తస్య ప్రమాదాత్ ।
రజ్ఞానం సర్వో భ్రాన్తికాలీన ఏవ
భ్రాన్తేర్నాశే నైవ సర్వోఽపి తద్వత్ ॥ ౧౯౭॥ సర్వోఽస్తి
అనాదిత్వమవిద్యాయాః కార్యస్యాపి తథేష్యతే ।
ఉత్పన్నాయాం తు విద్యాయామావిద్యకమనాద్యపి ॥ ౧౯౮॥

ప్రబోధే స్వప్నవత్సర్వం సహమూలం వినశ్యతి ।
అనాద్యపీదం నో నిత్యం ప్రాగభావ ఇవ స్ఫుటమ్ ॥ ౧౯౯॥

అనాదేరపి విధ్వంసః ప్రాగభావస్య వీక్షితః ।
యద్బుద్ధ్యుపాధిసమ్బంధాత్పరికల్పితమాత్మని ॥ ౨౦౦॥

జీవత్వం న తతోఽన్యస్తు స్వరూపేణ విలక్షణః । తతోఽన్యత్తు
సమ్బంధస్తాత్మనో బుద్ధ్యా మిథ్యాజ్ఞానపురఃసరః ॥ ౨౦౧॥ సమ్బంధః స్వాత్మనో
వినివృత్తిర్భవేత్తస్య సమ్యగ్జ్ఞానేన నాన్యథా ।

బ్రహ్మత్వైకత్వవిజ్ఞానం సమ్యగ్జ్ఞానం శ్రుతేర్మతమ్ ॥ ౨౦౨॥

తదాత్మానాత్మనోః సమ్యగ్వివేకేనైవ సిద్ధ్యతి ।
తతో వివేకః కర్తవ్యః ప్రత్యగాత్మసదాత్మనోః ॥ ౨౦౩॥ ప్రత్యగాత్మాసదాత్మనోః
జలం పక్వవదత్వంతం పక్వాపాయే జలం స్ఫుటమ్ । పక్వవదస్పష్టం

యథా భాతి తథాత్మాపి దోషాభావే స్ఫుటప్రభః || ౨౦౪ ||

అసన్నివృత్తౌ తు సదాత్మనా స్ఫుటం

ప్రతీతిరేతస్య భవేత్ప్రతీచః |

తతో నిరాసః కరణీయ ఏవ

సదాత్మనః సాధ్యహమాదివస్తునః || ౨౦౫ || అసదాత్మనః

అతో నాయం పరాత్మా స్యాద్విజ్ఞానమయశబ్దభాక్ |

వికారిత్యాజ్ఞడత్వాచ్చ పరిచ్ఛిన్నత్వహేతుతః |

దృశ్యత్వాద్యవిచారిత్యాన్నానిత్యో నిత్య ఇష్యతే || ౨౦౬ ||

ఆనందప్రతిబింబుచుమ్మితతనుర్వృత్తిస్తమోజ్యుమ్భితా

స్యాదానందమయః ప్రియాదిగుణకః సేష్టార్థలాభోదయః |

పుణ్యస్యానుభవే విభాతి కృతినామానందరూపః స్వయం

సర్వో నందతి యత్ర సాధు తనుభృన్మాత్రః ప్రయత్నం వినా || ౨౦౭ || భూత్వా నందతి

ఆనందమయకోశస్య సుషుప్తౌ సూర్తిరుక్కటా |

స్వప్నజాగరయోరీషదిష్టసందర్శనాదినా || ౨౦౮ ||

నైవాయమానందమయః పరాత్మా

సోపాధికత్వాత్ప్రకృతేర్వికారాత్ |

కార్యత్వహేతోః సుకృతక్రియాయా

వికారసంజాతసమాహితత్వాత్ || ౨౦౯ ||

పఞ్చానామపి కోశానాం నిషేధే యుక్తితః శ్రుతేః | యుక్తితః కృతే

తన్నిషేధావధి సాక్షీ బోధరూపోఽవశిష్యతే || ౨౧౦ || తన్నిషేధావధిః

యోఽయమాత్మా స్వయంజ్ఞోతిః పఞ్చకోశవిలక్షణః |

అవస్థాత్రయసాక్షీ సన్నిర్వికారో నిరంజనః |

సదానందః స విజ్ఞేయః స్వాత్మత్వేన విపశ్చితా || ౨౧౧ ||

శిష్య ఉవాచ |

మిథ్యాత్వేన నిషిద్ధేషు కోశేష్వేతేషు పఞ్చసు |

సర్వాభావం వినా కింఞ్చిన్న పశ్యామ్యత్ర హే గురో |

విజ్ఞేయం కిము వస్త్యస్తీ స్వాత్మనాఽఽత్మవిపశ్చితా || ౨౧౨ || స్వాత్మనాత్ర విపశ్చితా

శ్రీగురురువాచ |

సత్యముక్తం త్వయా విద్వన్నిపుణోఽసి విచారణే |

అహమాదివికారాస్తే తదభావోఽయమప్యను || ౨౧౩ || ఽయమప్యథ

సర్వే యేనానుభూయస్తే యః స్వయం నానుభూయతే ।

తమాత్మానం వేదితారం విద్ధి బుద్ధ్యా సుసూక్ష్మయా ॥ ౨౧౪॥

తత్సాక్షికం భవేత్తద్ద్యద్ద్యద్యేనానుభూయతే ।

కస్యాప్యననుభూతార్థే సాక్షిత్వం నోపయుజ్యతే ॥ ౨౧౫॥ నోపపద్యతే

అసౌ స్వసాక్షికో భావో యతః స్వేనానుభూయతే ।

అతః పరం స్వయం సాక్షాత్ప్రత్యగ్గాత్మా న చేతరః ॥ ౨౧౬॥

జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిషు స్ఫుటతరం యోఽసౌ సముజ్జుమ్భతే

ప్రత్యగ్రూపతయా సదాహమహమిత్యస్తః స్ఫురన్నైకథా । స్ఫురన్నేకథా

నానాకారవికారభాగిన ఇమాన్ పశ్యన్నహస్థీముఖాన్ var భాజిన

నిత్యానన్దచిదాత్మనా స్ఫురతి తం విద్ధి స్వమేతం హృది ॥ ౨౧౭॥

ఘటోదకే బిమ్బితమర్కబిమ్బ-

మాలోక్య మూఢో రవిమేవ మన్యతే ।

తథా చిదాభాసముపాధిసంస్థం

భ్రాన్త్యాహమిత్యేవ జడోఽభిమన్యతే ॥ ౨౧౮॥

ఘటం జలం తద్గతమర్కబిమ్బం

విహాయ సర్వం వినిరీక్ష్యతేఽర్కః । దివి వీక్ష్యతేఽర్కః

తటస్థ ఏతత్త్రితయావభాసకః var తటస్థితః తత్త్రి

స్వయంప్రకాశో విదుషా యథా తథా ॥ ౨౧౯॥

దేహం ధియం చిత్ప్రతిబిమ్బమేవం var చిత్ప్రతిబిమ్బమేతం

విసృజ్య బుద్ధౌ నిహితం గుహాయామ్ ।

ద్రష్టారమాత్మానమఖణ్ణబోధం

సర్వప్రకాశం సదసద్విలక్షణమ్ ॥ ౨౨౦॥

నిత్యం విభుం సర్వగతం సుసూక్ష్మం

అన్తర్బహిఃశూన్యమనన్యమాత్మనః ।

విజ్ఞాయ సమ్యజ్నిజరూపమేతత్

పుమాన్ విపాప్మా విరజో విమృత్యుః ॥ ౨౨౧॥

విశోక ఆనన్దఘనో విపశ్చిత్

స్వయం కుతశ్చిన్న బిభేతి కశ్చిత్ ।

నాన్యోఽస్తి పన్థా భవబన్ధముక్తేః

వినా స్వతత్త్వావగమం ముముక్షోః ॥ ౨౨౨॥

బ్రహ్మోభిన్నత్వవిజ్ఞానం భవమోక్షస్య కారణమ్ ।

యేనాద్వితీయమానన్తం బ్రహ్మ సమృద్ధ్యతే బుధైః ॥ ౨౨౩॥ సమృద్ధ్యతే బుధః

బ్రహ్మభూతస్తు సంస్కృత్యై విద్వాన్నావర్తతే పునః ।

విజ్ఞాతవ్యమతః సమ్యగ్బ్రహ్మోభిన్నత్వమాత్మనః ॥ ౨౨౪॥

సత్యం జ్ఞానమనన్తం బ్రహ్మ విశుద్ధం పరం స్వతఃసిద్ధమ్ ।

నిత్యానన్తైకరసం ప్రత్యగభిన్నం నిరన్తరం జయతి ॥ ౨౨౫॥

సదిదం పరమాద్వైతం స్వస్మాదన్యస్య వస్తునోఽభావాత్ ।

న హ్యన్యదస్తి కిచ్చోత్ సమ్యక్ పరమార్థతత్త్వబోధదశాయామ్ ॥ ౨౨౬॥

పరతత్త్వబోధసుదశాయామ్

యదిదం సకలం విశ్వం నానారూపం ప్రతీతమజ్ఞానాత్ ।

తత్సర్వం బ్రహ్మైవ ప్రత్యస్తాశేషభావనాదోషమ్ ॥ ౨౨౭॥

మృత్కార్యభూతోఽపి మృదో న భిన్నః

కుమ్భోఽస్తి సర్వత్ర తు మృత్స్వరూపాత్ ।

న కుమ్భరూపం పృథగస్తి కుమ్భః

కుతో మృషా కల్పితనామమాత్రః ॥ ౨౨౮॥

కేనాపి మృద్భిన్నతయా స్వరూపం

ఘటస్య సన్దర్శయితుం న శక్యతే ।

అతో ఘటః కల్పిత ఏవ మోహో-

న్మృదేవ సత్యం పరమార్థభూతమ్ ॥ ౨౨౯॥

సద్బ్రహ్మకార్యం సకలం సదేవం var సదైవ

తస్మాత్తమేతన్న తతోఽన్యదస్తి । సన్మాత్తమేతన్న

అస్తీతి యో వక్తి న తస్య మోహో

వినిర్గతో నిర్దితవత్ప్రజల్పః ॥ ౨౩౦॥

బ్రహ్మైవేదం విశ్వమిత్యేవ వాణీ

శ్రౌతీ బ్రూతేఽథర్వనిష్ఠా వరిష్ఠా ।

తస్మాదేతద్బ్రహ్మమాత్రం హి విశ్వం

నాధిష్ఠానాదిభిన్నతాఽఽరోపితస్య ॥ ౨౩౧॥

సత్యం యది స్యాజ్జగదేతదాత్మనోఽ

నన్వత్త్వహానిర్నిగమాప్రమాణతా ।

అసత్వవాదిత్వమపీశితుః స్యా-

న్వైతత్రయం సాధు హితం మహాత్మనామ్ ॥ ౨౩౨॥

ఈశ్వరో వస్తుతత్త్వజ్ఞో న చాహం తేష్వవస్థితః ।

న చ మత్స్థాని భూతానీత్యేవమేవ వ్యచీక్ష్ణపత్ ॥ ౨౩౩॥ వ్యచీకథత్

యది సత్యం భవేద్విశ్వం సుషుప్తావుపలభ్యతామ్ ।

యన్నోపలభ్యతే కిఞ్చిదతోఽసత్స్వప్నవన్మృషా ॥ ౨౩౪॥

అతః పృథజ్ఞాస్తి జగత్పరాత్మనః

పృథక్పృథీతిస్తు మృషా గుణాదివత్ । గుణాహివత్

ఆరోపితస్యాస్తి కిమర్థవత్తాఽ-

ధిష్ఠానమాభాతి తథా భ్రమేణ ॥ ౨౩౫॥

భ్రాన్తస్య యద్యదభ్రమతః ప్రతీతం

బ్రహ్మైవ తత్తద్రజతం హి శుక్తిః ।

ఇదన్తయా బ్రహ్మ సదైవ రూప్యతే var సదేవ

త్వారోపితం బ్రహ్మణి నామమాత్రమ్ ॥ ౨౩౬॥

అతః పరం బ్రహ్మ సదద్వితీయం

విశుద్ధవిజ్ఞానఘనం నిరజ్ఞానమ్ ।

ప్రశాన్తమాద్యన్తవిహీనమక్రియం

నిరన్తరానన్తరసస్వరూపమ్ ॥ ౨౩౭॥

నిరన్తమాయాకృతసర్వభేదం

నిత్యం సుఖం నిష్కలమప్రమేయమ్ । నిత్యం ధ్రువం

అరూపమవ్యక్తమనాఖ్యమవ్యయం

జ్యోతిః స్వయం కిఞ్చిదిదం చకాస్తి ॥ ౨౩౮॥

జ్ఞాతృజ్ఞేయజ్ఞానశూన్యమనన్తం నిర్వికల్పకమ్ ।

కేవలాఖణ్ణచిన్మాత్రం పరం తత్త్వం విదుర్బుధాః ॥ ౨౩౯॥

అహేయమనుపాదేయం మనోవాచామగోచరమ్ ।

అప్రమేయమనాద్యన్తం బ్రహ్మ పూర్ణమహం మహాః ॥ ౨౪౦॥ పూర్ణం మహాన్మహాః

తత్త్వమ్పదాభ్యామభిధీయమానయోః

బ్రహ్మాత్మనోః శోధితయోర్యదీత్థమ్ । శోధితయోర్యదిత్థమ్

శ్రుత్యా తయోస్తత్త్వమసీతి సమ్యగ్

ఏకత్వమేవ ప్రతిపాద్యతే ముహుః || ౨౪౧-

ఏక్యం తయోర్లక్షితయోర్న వాచ్యయోః

నిగద్యతేఽన్యోన్యవిరుద్ధధర్మిణోః |

ఖిద్యోతభాన్వోరీవ రాజభృత్యయోః

కూపాముప్పురాశ్యోః పరమాణుమేర్వోః || ౨౪౨||

తయోర్విరోధోఽయముపాధికల్పితో

న వాస్తవః కశ్చిదుపాధిరేషః |

ఈశస్య మాయా మహదాదికారణం

జీవస్య కార్యం శృణు పఞ్చకోశమ్ || ౨౪౩|| పఞ్చకోశాః

ఏతావుపాధీ పరజీవయోస్తయోః

సమ్యజ్నిరాసే న పరో న జీవః |

రాజ్యం నరేన్ద్రస్య భటస్య ఖేటక్-

స్తయోరపోహే న భటో న రాజా || ౨౪౪||

అథాత ఆదేశ ఇతి శ్రుతిః స్వయం

నిషేధతి బ్రహ్మణి కల్పితం ద్వయమ్ |

శ్రుతిప్రమాణానుగృహీతబోధా- var ప్రమాణానుగృహీతయుక్త్యా

త్తయోర్నిరాసః కరణీయ ఏవ || ౨౪౫||

నేదం నేదం కల్పితత్వాన్న సత్యం

రజ్జుదృష్టవ్యాలవత్స్వప్నవచ్చ | రజ్జౌ

ఇత్థం దృశ్యం సాధుయుక్త్యా వ్యపోహ్య

జ్ఞేయః పశ్చాదేకభావస్తయోర్యః || ౨౪౬||

తతస్తు తౌ లక్షణయా సులక్ష్యే

తయోరఖణ్డైకరసత్వసిద్ధయే |

నాలం జహత్యా న తథాఽజహత్యా

కిన్తూభయార్థాత్మికయైవ భావ్యమ్ || ౨౪౭|| భయార్థైకతయైవ

స దేవదత్తోఽయమితిహ వైకతా

విరుద్ధధర్మాంశమపాస్య కథ్యతే |

యథా తథా తత్త్వమసీతివాక్యే

విరుద్ధధర్మానుభయత్ర హిత్యా || ౨౪౮||

సంలక్ష్య చిన్మాత్రతయా సదాత్మనోః

అఖణ్ణభావః పరిచీయతే బుద్ధైః ।

ఏవం మహావాక్యశతేన కథ్యతే

బ్రహ్మాత్మనోరైక్యమఖణ్ణభావః ॥ ౨౪౯ ॥

అస్థూలమిత్యేతదసన్నిరస్య

సిద్ధం స్వతో వ్యోమవదప్రతర్క్యమ్ ।

అతో మృషామాత్రమిదం ప్రతీతం

జహీహి యత్స్వాత్మతయా గృహీతమ్ ।

బ్రహ్మాహమిత్యేవ విశుద్ధబుద్ధ్యా

విద్ధి స్వమాత్మానమఖణ్ణబోధమ్ ॥ ౨౫౦ ॥

మృత్కార్యం సకలం ఘటాది సతతం మృన్నాత్రమేవాహితం var మృన్నాత్రమేవాభితః

తద్వత్సజ్జనితం సదాత్మకమిదం సన్నాత్రమేవాఖిలమ్ ।

యస్మాన్నాస్తి సతః పరం కిమపి తత్సత్యం స ఆత్మా స్వయం

తస్మాత్తత్త్వమసి ప్రశాన్తమమలం బ్రహ్మాద్వయం యత్పరమ్ ॥ ౨౫౧ ॥

నిద్రాకల్పితదేశకాలవిషయజ్ఞాత్రాది సర్వం యథా

మిథ్యా తద్వదిహాపి జాగ్రతి జగత్స్వాజ్ఞానకార్యత్వతః ।

యస్మాదేవమిదం శరీరకరణప్రాణాహమాద్యప్యసత్

తస్మాత్తత్త్వమసి ప్రశాన్తమమలం బ్రహ్మాద్వయం యత్పరమ్ ॥ ౨౫౨ ॥

యత్ర భ్రాన్త్యా కల్పితం తద్వివేకే var యద్వివేకే

తత్తన్నాత్రం వైవ తస్మాద్విభిన్నమ్ ।

స్వప్నే నష్టం స్వప్నవిశ్వం విచిత్రం

స్వస్మాద్భిన్నం కిన్ను దృష్టం ప్రబోధే ॥ ౨౫౩ ॥

జాతినీతికులగోత్రదూరగం

నామరూపగుణదోషవర్జితమ్ ।

దేశకాలవిషయాతివర్జి యద్

బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౫౪ ॥

యత్పరం సకలవాగగోచరం

గోచరం విమలబోధచక్షుషః ।

శుద్ధవిద్భనమనాది వస్తు యద్

బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౫౫ ॥

షడ్భిరూర్మిభిరయోగి యోగిహృద్-

భావితం న కరణైర్విభావితమ్ ।

బుద్ధ్యవేద్యమనవద్యమస్తి యద్ var భూతి యద్

బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౫౬ ॥

భ్రాన్తికల్పితజగత్కలాశ్రయం

స్వాశ్రయం చ సదసద్విలక్షణమ్ ।

నిష్కలం నిరుపమానవద్ధి యద్ var నిరుపమానమృద్ధిమత్

బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౫౭ ॥

జన్మవృద్ధిపరిణత్యపక్షయ-

వ్యాధినాశనవిహీనమవ్యయమ్ ।

విశ్వసృష్ట్యవవిఘాతకారణం var వనఘాతకారణం

బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౫౮ ॥

అస్తభేదమనపాస్తలక్షణం

నిస్తరఙ్గజలరాశినిచ్ఛలమ్ ।

నిత్యముక్తమవిభక్తమూర్తి యద్

బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౫౯ ॥

ఏకమేవ సదనేకకారణం

కారణాన్తరనిరాస్యకారణమ్ । సకారణమ్

కార్యకారణవిలక్షణం స్వయం

బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౬౦ ॥

నిర్వికల్పకమనల్పమక్షరం

యత్క్షరాక్షరవిలక్షణం పరమ్ ।

నిత్యమవ్యయసుఖం నిరఙ్గానం

బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౬౧ ॥

యద్విభాతి సదనేకధా భ్రమా-

న్నామరూపగుణవిక్రియాత్మనా ।

హేమవత్స్వయమవిక్రియం సదా

బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౬౨ ॥

యచ్ఛక్వాస్త్యనపరం పరాత్పరం

ప్రత్యగేకరసమాత్మలక్షణమ్ ।

సత్యచిత్సుఖమనంతమవ్యయం

బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౬౩॥

ఉక్తమర్థమిమమాత్మని స్వయం

భావయేత్ప్రతితయుక్తిభిర్ధియా । భావయ ప్రథిత

సంశయాదిరహితం కరామ్బువత్

తేన తత్త్వనిగమో భవిష్యతి ॥ ౨౬౪॥

సమోబ్ధమాత్రం పరిశుద్ధతత్త్వం var స్వం బోధమాత్రం

విజ్ఞాయ సజ్ఞే నృపవచ్చ సైన్యే ।

తదాశ్రయః స్వాత్మని సర్వదా స్థితో var తదాత్మనైవాత్మని

విలాపయ బ్రహ్మణి విశ్వజాతమ్ ॥ ౨౬౫॥ దృశ్యజాతమ్

బుద్ధౌ గుహాయాం సదసద్విలక్షణం

బ్రహ్మాస్తి సత్యం పరమద్వితీయమ్ ।

తదాత్మనా యోఽత్ర వసేద్గుహాయాం

పునర్న తస్యాఙ్గుహాప్రవేశః ॥ ౨౬౬॥

జ్ఞాతే వస్తున్యపి బలవతీ వాసనాఽనాదిరేషా

కర్తా భోక్తాప్యహమితి దృఢా యాఽస్య సంసారహేతుః ।

ప్రత్యగ్భూష్ట్యాఽఽత్మని నివసతా సాపనేయా ప్రయత్నా-

న్ముక్తిం ప్రాహుస్తదిహ మునయో వాసనాతానవం యత్ ॥ ౨౬౭॥

అహం మమేతి యో భావో దేహాజ్ఞాదావనాత్మని ।

అధ్యాసోఽయం నిరస్తవోఽవిదుషా స్వాత్మనిష్ఠయా ॥ ౨౬౮॥

జ్ఞాత్వా స్వం ప్రత్యగ్మాతానం బుద్ధితద్వృత్తిసాక్షిణమ్ ।

సోఽహమిత్యేవ సదస్వృత్త్యాఽనాత్మన్యాత్మమతిం జహి ॥ ౨౬౯॥

లోకానువర్తనం త్యక్త్వా త్యక్త్వా దేహానువర్తనమ్ ।

శాస్త్రానువర్తనం త్యక్త్వా స్వాధ్యాసాపనయం కురు ॥ ౨౭౦॥

లోకవాసనయా జన్తోః శాస్త్రవాసనయాపి చ ।

దేహవాసనయా జ్ఞానం యథావన్నైవ జాయతే ॥ ౨౭౧॥

సంసారకారాగ్రహమోక్షమిచ్ఛో-

రయోమయం పాదనిబన్ధశ్శుభ్రలమ్ । నిబద్ధ

వదన్తి తజ్ఞాః పటు వాసనాత్రయం

యోఽస్మాద్విముక్తః సముపైతి ముక్తిమ్ || ౨౭౨||

జలాదినంసర్గవశాత్ప్రభూత- var జలాదినమృర్క-వశాత్

దుర్గంధూతాఽగరుదివ్యవాసనా ।

సజ్జరణేనైవ విభాతి సమ్య-

గ్విధూయమానే సతి బాహ్యగన్ధే || ౨౭౩||

అస్తఃశ్రితానస్తదురస్తవాసనా-

ధూలీవిలిప్తా పరమాత్మవాసనా ।

ప్రజ్ఞాతిసజ్జరణతో విశుద్ధా

ప్రతీయతే చందనగంధవత్ స్ఫుటమ్ || ౨౭౪|| స్ఫుటా

అనాత్మవాసనాజాలైస్త్రిరోభూతాత్మవాసనా ।

నిత్యాత్మనిష్ఠయా తేషాం నాశే భాతి స్వయం స్ఫుటమ్ || ౨౭౫|| స్ఫుటా

యథా యథా ప్రత్యగవస్థితం మనః

తథా తథా ముఞ్చతి బాహ్యవాసనామ్ । బాహ్యవాసనాః

నిఃశేషమోక్షే సతి వాసనానాం

ఆత్మానుభూతిః ప్రతిబంధశూన్యా || ౨౭౬||

స్వాత్మనేయవ సదా స్థిత్యా మనో నశ్యతి యోగినః । స్థిత్యా

వాసనానాం క్షయశ్చతః స్వాధ్యాసాపనయం కురు || ౨౭౭||

తమో ద్వాభ్యాం రజః సత్త్వాత్సత్త్వం శుద్ధేన నశ్యతి ।

తస్మాత్సత్త్వమవష్టభ్య స్వాధ్యాసాపనయం కురు || ౨౭౮||

ప్రారబ్ధం పుష్యతి వపురితి నిశ్చిత్త్య నిశ్చలః ।

ధైర్యమాలమ్బ్య యత్నేన స్వాధ్యాసాపనయం కురు || ౨౭౯||

నాహం జీవః పరం బ్రహ్మాత్మతద్వ్యావృత్తిపూర్వకమ్ ।

వాసనావేగతః ప్రాప్తస్వాధ్యాసాపనయం కురు || ౨౮౦||

శ్రుత్యా యుక్త్యా స్వానుభూత్యా జ్ఞాత్యా సారాత్మ్యమాత్మనః ।

క్వచిదాభాసతః ప్రాప్తస్వాధ్యాసాపనయం కురు || ౨౮౧||

అనాదానవిసర్గాభ్యామీషన్నాస్తి క్రియా మునేః । అన్నాదానవిసర్గా

తదేకనిష్ఠయా నిత్యం స్వాధ్యాసాపనయం కురు || ౨౮౨||

తత్త్వమస్యాదివాక్యోత్థబ్రహ్మత్వైకత్వబోధతః ।
 బ్రహ్మణ్యాత్మత్వదార్ధ్యాయ స్వాధ్యాసాపనయం కురు ॥ ౨౮౩ ॥
 అహమ్భావస్య దేహేఽస్మిన్నిఃశేషవిలయావధి ।
 సావధానేన యుక్తాత్మా స్వాధ్యాసాపనయం కురు ॥ ౨౮౪ ॥
 ప్రతీతిర్జీవజగతోః స్వప్నవద్భూతి యావతా ।
 తావన్నిరస్తరం విద్యన్వాన్వాధ్యాసాపనయం కురు ॥ ౨౮౫ ॥
 నిద్రాయా లోకవార్తాయాః శబ్దాదేరపి విస్మృతేః ।
 క్వచిన్నావసరం దత్త్వా చింతయాత్మానమాత్మని ॥ ౨౮౬ ॥
 మాతాపిత్రోర్మలోద్భూతం మలమాంసమయం వపుః ।
 త్యక్త్వా చాణ్డాలవద్దూరం బ్రహ్మీభూయ కృతీ భవ ॥ ౨౮౭ ॥
 ఘటాకాశం మహాకాశ ఇవాత్మానం పరాత్మని ।
 విలాప్యాఖణ్డభావేన తూష్ణీ భవ సదా మునే ॥ ౨౮౮ ॥ తూష్ణీం
 స్వప్రకాశమధిష్ఠానం స్వయమ్భూయ సదాత్మనా ।
 బ్రహ్మణ్డమపి పిణ్డాణ్డం త్యజ్యతాం మలభాణ్డవత్ ॥ ౨౮౯ ॥
 చిదాత్మని సదానన్దే దేహోరూఢామహన్ధియమ్ ।
 నివేశ్య లింగముత్సృజ్య కేవలో భవ సర్వదా ॥ ౨౯౦ ॥
 యత్రైష జగదాభాసో దర్పణాన్తః పురం యథా ।
 తద్బ్రహ్మహామితి జ్ఞాత్వా కృతకృత్యో భవిష్యసి ॥ ౨౯౧ ॥
 యత్సత్యభూతం నిజరూపమాద్యం
 చిదద్యయానన్దమరూపమక్రియమ్ ।
 తదేత్య మిథ్యావపురుత్సృజేత var సృజేత
 శైలూషవద్యేషముపాత్తమాత్మనః ॥ ౨౯౨ ॥
 సర్వాత్మనా దృశ్యమిదం మృషైవ
 వైవాహమర్థః క్షణికత్వదర్శనాత్ ।
 జానామ్యహం సర్వమితి ప్రతీతిః
 కుతోఽహమాదేః క్షణికస్య సిద్ధ్యేత్ ॥ ౨౯౩ ॥
 అహమ్పదార్థస్వహమాదిసాక్షీ
 నిత్యం సుషుప్తావపి భావదర్శనాత్ ।
 బ్రూతే హ్యజో నిత్య ఇతి శ్రుతిః స్వయం

తత్పుత్యగాత్మా సదసద్విలక్షణః ॥ ౨౯౪ ॥

వికారిణాం సర్వవికారవేత్తా

నిత్యావికారో భవతుం సమర్థతి । నిత్యోఽవికారో
మనోరథస్వప్నసుషుప్తిషు స్ఫుటం

పునః పునర్దృష్టమసత్త్వమేతయోః ॥ ౨౯౫ ॥

అతోఽభిమానం త్యజ మాంసపిణ్డే

పిణ్డాభిమానిన్యపి బుద్ధికల్పితే ।

కాలత్రయాభ్యాధ్యమఖణ్ణబోధం

జ్ఞాత్వా స్వమాత్మానముపైహి శాన్తిమ్ ॥ ౨౯౬ ॥

త్యజాభిమానం కులగోత్రనామ-

రూపాశ్రమేష్వార్ధ్యశవాశ్రితేషు ।

లిజస్య ధర్మానపి కర్తృతాదీ-

స్యక్త్వో భవాఖణ్ణసుఖస్వరూపః ॥ ౨౯౭ ॥

సన్త్యన్యే ప్రతిబంధాః పుంసః సంసారహేతవో దృష్టాః ।

తేషామేవం మూలం ప్రథమవికారో భవత్యహజ్కారః ॥ ౨౯౮ ॥ తేషామేషాం

యావత్స్యాత్స్వస్య సమ్బంధోఽహజ్కారేణ దురాత్మనా ।

తావన్న లేశమాత్రాపి ముక్తివార్తా విలక్షణా ॥ ౨౯౯ ॥

అహజ్కారగ్రహాన్ముక్తః స్వరూపముపపద్యతే ।

చన్యోవద్విమలః పూర్ణః సదానన్దః స్వయమ్భుభః ॥ ౩౦౦ ॥

యో వా పురే సోఽహమితి ప్రతీతో var పురైషోఽహమితి

బుద్ధ్యా ప్రక్లృప్తస్తమసాఽతిమూఢయా । బుద్ధ్యాఽవివిక్తస్తమసా

తస్యైవ నిఃశేషతయా వినాశే

బ్రహ్మాత్మభావః ప్రతిబన్ధశూన్యః ॥ ౩౦౧ ॥

బ్రహ్మానన్దనిధిర్మహాబలవతాఽహజ్కారఘోరాహినా

సంవేష్ట్యాత్మని రక్ష్యతే గుణమయైశ్చణ్డేస్త్రీభిర్మన్తకైః var చణ్డే

విజ్ఞానాఖ్యమహాసినా శ్రుతిమతా విచ్ఛిద్య శీర్షత్రయం var ద్యుతిమతా

నిర్మూల్యాహిమిమం నిధిం సుఖకరం ధీరోఽనుభోక్తుజ్ఞమః ॥ ౩౦౨ ॥

యావద్వా యత్కించ్చద్విషదోషస్ఫూర్తిరస్తి చేద్దేహే ।

కథమారోగ్యాయ భవేత్తద్వదహంతాపి యోగినో ముక్త్యై ॥ ౩౦౩ ॥

అహమోఽత్యన్తనివృత్త్యా తత్కృతనానావికల్పసంహృత్యా ।
 ప్రత్యక్షత్వవివేకాదిదమహమస్మీతి విన్దతే తత్త్వమ్ ॥ 30౪॥ వివేకాదయమ్
 అహఙ్కారే కర్తర్యహమితి మతిం ముఞ్చ సహసా var అహఙ్కర్తర్యస్మిన్నహమితి
 ఏకారాత్మన్యాత్మప్రతిఫలజషి స్వస్థితిముషి ।
 యదధ్యాసాత్ప్రాప్తా జనిమృతిజరాదుఃఖబహులా
 ప్రతీచశ్చిన్మార్తేస్తవ సుఖతనోః సంస్కృతిరియమ్ ॥ 30౫॥

సదైకరూపస్య చిదాత్మనో విభో-
 రానన్దమూర్తేరనవద్యకీర్తేః ।
 నైవాన్యథా క్వాప్యవికారిణస్తే
 వినాహమధ్యాసమముష్య సంస్కృతిః ॥ 30౬॥

తస్మాదహఙ్కారమిమం స్వశత్రుం
 భోక్తుర్గ్రలే కణ్ఠకవత్ప్రృతితమ్ ।
 విచ్ఛిద్య విజ్ఞానమహాసినా స్ఫుటం
 భుక్ష్వాత్మసామ్రాజ్యసుఖం యథేష్టమ్ ॥ 30౭॥

తతోఽహమాదేర్వినివర్త్య వృత్తిం
 సన్త్యక్తరాగః పరమార్థలాభాత్ ।
 తూష్టిం సమాస్వాత్మసుఖానుభూత్యా
 పూర్ణాత్మనా బ్రహ్మణి నిర్వికల్పః ॥ 30౮॥

సమూలకృత్తోఽపి మహానహం పునః
 వ్యుల్లేఖితః స్యాద్యది చేతసా క్షణమ్ ।
 సజ్జీవ్య విక్షేపశతం కరోతి
 నభస్వతా ప్రావృషి వారిదో యథా ॥ 30౯॥

నిగృహ్య శత్రోరహమోఽవకాశః
 క్వచిన్న దేయో విషయానుచిన్తయా ।
 స ఏవ సజ్జీవనహేతురస్య
 ప్రక్షీణజమ్బీరతరోరివామ్బు ॥ 3౧౦॥

దేహాత్మనా సంస్థిత ఏవ కామీ
 విలక్షణః కామయితా కథం స్యాత్ ।
 అతోఽర్థసన్ధానపరత్వమేవ
 భేదప్రసక్త్యా భవబన్ధహేతుః ॥ 3౧౧॥

కార్యప్రవర్ధనాదీబ్జప్రవృద్ధిః పరిదృశ్యతే ।

కార్యనాశాదీబ్జనాశస్తస్మాత్కార్యం నిరోధయేత్ ॥ 3౧౨॥

వాసనావృద్ధితః కార్యం కార్యవృద్ధ్యా చ వాసనా ।

వర్ధతే సర్వథా పుంసః సంసారో న నివర్తతే ॥ 3౧౩॥

సంసారబన్ధనవిచ్ఛిత్త్యై తద్ ద్వయం ప్రదహేద్యతిః ।

వాసనావృద్ధిరేతాభ్యాం చింతయా క్రియయా బహిః ॥ 3౧౪॥ వాసనా ప్రేర్యతే హ్యస్తః

తాభ్యాం ప్రవర్ధమానా సా సూతే సంసృతిమాత్మనః ।

త్రయాణాం చ క్షయోపాయః సర్వావస్థాసు సర్వదా ॥ 3౧౫॥

సర్వత్ర సర్వతః సర్వబ్రహ్మామాత్రావలోకనైః ।

సద్భావవాసనాదార్థ్యాత్తత్రయం లయమశ్నుతే ॥ 3౧౬॥

క్రియానాశే భవేచ్ఛింతానాశోఽస్మాద్వాసనాక్షయః ।

వాసనాప్రక్షయో మోక్షః సా జీవన్ముక్తిరిష్యతే ॥ 3౧౭॥ స

సద్వాసనాస్ఫుర్తివిజృమ్భణే సతి

హ్యసౌ విలీనాప్యహమాదివాసనా । విలీనా త్వహమాదివాసనా

ఆతిప్రకృష్టాప్యరుణప్రభాయాం

విలీయతే సాధు యథా తమిస్తా ॥ 3౧౮॥

తమస్తమఃకార్యమనర్థజాలం

న దృశ్యతే సత్యుదితే దినేశే ।

తథాఽద్వయానన్దరసానుభూతౌ

వైవాస్తి బన్ధో న చ దుఃఖగన్ధః ॥ 3౧౯॥

దృశ్యం ప్రతీతం ప్రవిలాపయన్సన్ var ప్రవిలాపయన్స్వయం

సన్మాత్రమానన్దఘనం విభావయన్ ।

సమాహితః సన్బహిరన్దరం వా

కాలం నయేథాః సతి కర్మబన్ధే ॥ 3౨౦॥

ప్రమాదో బ్రహ్మనిష్ఠాయాం న కర్తవ్యః కదాచన ।

ప్రమాదో మృత్యురిత్యాహ భగవాన్బ్రహ్మణః సుతః ॥ 3౨౧॥

న ప్రమాదాదనర్థోఽన్యో జ్ఞానినః స్వస్వరూపతః ।

తతో మోహస్తతోఽహన్ధిస్తతో బన్ధస్తతో వ్యథా ॥ 3౨౨॥

విషయాభిముఖం దృష్ట్వా విద్వాంసమపి విస్మృతిః ।

విశేషయతి ధీదోషైర్వోషా జారమివ ప్రియమ్ ॥ 3౨౩॥

యథాపకృష్టం శైవాలం క్షణమాత్రం న తిష్ఠతి ।

ఆవృణోతి తథా మాయా ప్రాజ్ఞం వాపి పరాజ్ఞుఖమ్ ॥ 3౨౪॥

లక్ష్యచ్యుతం చేద్యది చిత్తమిషద్

బహిర్ముఖం సన్నిపతేత్తతస్తతః ।

ప్రమాదతః ప్రచ్యుతకేలికన్దుకః

సోపానపక్షౌ పతితో యథా తథా ॥ 3౨౫॥

విషయేష్వావిశచ్ఛేతః సజ్కుల్పయతి తద్గుణాన్ ।

సమ్యక్సజ్కుల్పనాత్కామః కామాత్పుంసః ప్రవర్తనమ్ ॥ 3౨౬॥

అతః ప్రమాదాన్న పరోఽస్తి మృత్యుః

వివేకినో బ్రహ్మవిదః సమాధౌ ।

సమాహితః సిద్ధిముపైతి సమ్యక్

సమాహితాత్మా భవ సావధానః ॥ 3౨౭॥

తతః స్వరూపవిభ్రంశో విభ్రష్టస్తు పతత్యధః ।

పతితస్య వినా నాశం పునర్నారోహ ఈక్ష్యతే ॥ 3౨౮॥

సజ్కుల్పం వర్జయేత్తస్మాత్సర్వానర్థస్య కారణమ్ ।

అపథ్యాని హి వస్తూని వ్యాధిగ్రస్తో యథోత్సృజే । extra verse number variation

జీవతో యస్య కైవల్యం విదేహి స చ కేవలః ।

యత్కించోత్ పశ్యతో భేదం భయం బ్రూతే యజఃశ్రుతిః ॥ 3౨౯॥

యదా కదా వాపి విపశ్చిదేష

బ్రహ్మణ్యనస్తేఽప్యణమాత్రభేదమ్ ।

పశ్యత్యథాముష్య భయం తదైవ

యదీక్షితం భిన్నతయా ప్రమాదాత్ ॥ 3౩౦॥ యదీక్షితం

శ్రుతిస్మృతిన్యాయశతైర్నిషిధే

దృశ్యేఽత్ర యః స్వాత్మమతిం కరోతి ।

ఉపైతి దుఃఖోపరి దుఃఖజాతం

నిషిద్ధకర్తా స మలిష్టుచో యథా ॥ 3౩౧॥

సత్యాభిసన్ధానరతో విముక్తో

మహత్త్వమాత్మీయముపైతి నిత్యమ్ |
 మిథ్యాభిసంధానరతస్తు నశ్యేద్
 దృష్టం తదేతద్యదచారచారయోః || 33౨|| చోరచోరయోః
 యతిరసదనుసన్నిం బంధహేతుం విహాయ
 స్వయమయమహమస్మీత్యాత్మదృష్ట్యైవ తిష్ఠేత్
 సుఖయతి నను నిష్ఠా బ్రహ్మణీ స్వానుభూత్యా
 హరతి పరమవిద్యాకార్యదుఃఖం ప్రతీతమ్ || 333||
 బాహ్యనుసన్నిః పరివర్ధయేత్ఫలం var బాహ్యభిసన్నిః
 దుర్వాసనామేవ తతస్తతోఽధికామ్ |
 జ్ఞాత్వా వివేకైః పరిహృత్య బాహ్యం
 స్వాత్మానుసన్నిం విదధీత నిత్యమ్ || 33౪||
 బాహ్యే నిరుద్ధే మనసః ప్రసన్నతా
 మనఃప్రసాదే పరమాత్మదర్శనమ్ |
 తస్మిన్నుదృష్టే భవబంధనాశో
 బహిర్నిరోధః పదవీ విముక్తైః || 33౫||
 కః పణ్డితః సన్నదసద్వివేకీ
 శ్రుతిప్రమాణః పరమార్థదర్శి |
 జానన్తి కుర్యాదసతోఽవలమ్బం
 స్వపాతహేతోః శిశువన్ముముక్షుః || 33౬||
 దేహాదినంసక్తిమతో న ముక్తిః
 ముక్తస్య దేహాద్యభిమత్యభావః |
 సుప్తస్య నో జాగరణం న జాగ్రతః
 స్వప్నస్తయోర్భిన్నగుణాశ్రయత్వాత్ || 33౭||
 అన్తర్బహిః స్వం స్థిరజజ్ఞమేషు
 జ్ఞాత్వాఽఽత్మనాధారతయా విలోక్య | జ్ఞానాత్మన్
 త్యక్తాఖిలోపాధిరఖణ్డరూపః
 పూర్ణాత్మనా యః స్థిత ఏష ముక్తః || 33౮||
 సర్వాత్మనా బంధవిముక్తిహేతుః
 సర్వాత్మభావాన్న పరోఽస్తి కశ్చిత్ |

దృశ్యాగ్రహే సత్యపపద్యతేఽసౌ

సర్వాత్మభావోఽస్య సదాత్మనిష్ఠయా || 33౯ ||

దృశ్యస్యాగ్రహణం కథం ను ఘటతే దేహాత్మనా తిష్ఠతో

బాహ్యార్థానుభవప్రసక్తమనసస్తత్త్రియాం కుర్వతః |

సన్న్యస్తాఖిలధర్మకర్మవిషయైర్నిత్యాత్మనిష్ఠాపరైః

తత్త్వజ్ఞైః కరణీయమాత్మని సదానన్దేచ్ఛభిర్యత్నతః || 3౪౦ ||

సర్వాత్మసిద్ధయే భిక్షోః కృతశ్రవణకర్మణః | సారవాత్మ్య

సమాధిం విదధాత్వేషా శాన్తో దాన్త ఇతి శ్రుతిః || 3౪౧ ||

ఆరూఢశక్తేరహమో వినాశః

కర్తున్న శక్య సహసాపి పణ్ణితైః | కర్తుం న

యే నిర్వికల్పాఖ్యసమాధినిశ్చలాః

తానన్తరాఽనన్తభవా హి వాసనాః || 3౪౨ ||

అహముబ్ధైవ మోహిన్యా యోజయిత్వాఽఽవృతేర్బలాత్ |

విక్షేపశక్తిః పురుషం విక్షేపయతి తద్గుణైః || 3౪౩ ||

విక్షేపశక్తివిజయో విషమో విధాతుం

నిఃశేషమావరణశక్తినివృత్త్యభావే |

దృగ్దృశ్యయోః స్ఫుటపయోజలవదీవిభాగే

సశ్యేత్తదావరణమాత్మని చ స్వభావాత్ |

నిఃసంశయేన భవతి ప్రతిబన్ధశూన్యో

విక్షేపణం న హి తదా యది చేన్మృషార్థే || 3౪౪ || నిక్షేపణం

సమ్యగ్నివేకః స్ఫుటబోధజన్యో

విభజ్య దృగ్దృశ్యపదార్థతత్త్వమ్ |

ఛినత్తి మాయాకృతమోహబన్ధం

యస్మాద్విముక్తస్తు పునర్న సంసృతిః || 3౪౫ || విముక్తస్య

పరావరైకత్వవివేకవహ్నిః

దహత్యవిద్యాగహనం హ్యశేషమ్ |

కిం స్యాత్పునః సంసరణస్య బీజం

అద్వైతభావం సముపేయుషోఽస్య || 3౪౬ ||

ఆవరణస్య నివృత్తిర్భవతి హి సమ్యక్పదార్థదర్శనతః |

మిథ్యాజ్ఞానవిनाశస్తద్విక్షేపజనితదుఃఖనివృత్తిః || 342 ||

ఏతత్త్రితయం దృష్టం సమ్యగ్రజ్ఞస్వరూపవిజ్ఞానాత్ |
తస్మాద్వస్తుసతత్త్వం జ్ఞాతవ్యం బన్ధముక్తయే విదుషా || 343 ||

అయోఽగ్నియోగాదివ సత్యమన్వయాన్
మాత్రాదిరూపేణ విజృంభతే ధీః |
తత్కార్యమేతద్ద్వితయం యతో మృషా var తత్కార్యమేవ త్రితయం
దృష్టం భ్రమస్వప్నమనోరథేషు || 344 ||

తతో వికారాః ప్రకృతేరహమ్ముఖా
దేహవసానా విషయాశ్చ సర్వే |
క్షణేఽన్యథాభావితయా హ్యమీషా- var భావిన ఏష ఆత్మా
మసత్త్వమాత్మా తు కదాపి నాన్యథా || 345 || మసత్త్వమాత్మా తు కదాపి

నిత్యాద్యయాఖణ్ణచిదేకరూపో
బుద్ధ్యాదిసాక్షీ సదసద్విలక్షణః |
అహమ్మదప్రత్యయలక్షితార్థః
ప్రత్యక్ సదానన్దఘనః పరాత్మా || 346 ||

ఇత్థం విపశ్చిత్సదసద్విభజ్య
నిశ్చిత్స్య తత్త్వం నిజబోధదృష్ట్యా |
జ్ఞాత్వా స్వమాత్మానమఖణ్ణబోధం
తేభ్యో విముక్తః స్వయమేవ శామ్యతి || 347 ||

అజ్ఞానహృదయగ్రస్థేర్నిఃశేషవిలయస్తదా |
సమాధినాఽవికల్పేన యదాఽద్వైతాత్మదర్శనమ్ || 348 ||

త్వమహమిదమితీయం కల్పనా బుద్ధిదోషాత్
ప్రభవతి పరమాత్మన్యద్యయే నిర్విశేషే |
ప్రవిలసతి సమాధావస్య సర్వో వికల్పో
విలయనముపగచ్ఛేద్వస్తుతత్త్వావధృత్యా || 349 ||

శాస్త్రో దాన్తః పరముపరతః జ్ఞాన్తియుక్తః సమాధిం
కుర్వన్నిత్యం కలయతి యతిః స్వస్య సర్వాత్మభావమ్ |
తేనావిద్యాతిమిరజనితాన్సాధు దగ్ధ్వా వికల్పాన్
బ్రహ్మకృత్యా నివసతి సుఖం నిష్క్రియో నిర్వికల్పః || 350 ||

సమాహితా యే ప్రవిలాప్య బాహ్యం

శ్రోత్రాది చేతః స్వమహం చిదాత్మని ।

త ఏవ ముక్తా భవపాశబద్ధైః

నాన్యే తు పారోక్ష్యకథాభిధాయినః ॥ 3౫౬ ॥

ఉపాధిభేదాత్స్వయమేవ భిద్యతే var యోగాత్స్వయమేవ

చోపాధ్యపోహ స్వయమేవ కేవలః ।

తస్మాదుపాధేర్విలయాయ విద్వాన్

వసేత్సదా౭కల్పసమాధినిష్ఠయా ॥ 3౫౭ ॥

సతి సక్తో నరో యాతి సద్భావం హ్యేకనిష్ఠయా ।

కీటకో భ్రమరం ధ్యాయన్ భ్రమరత్వాయ కల్పతే ॥ 3౫౮ ॥

క్రియాన్తరాసక్తిమపాస్య కీటకో

ధ్యాయన్నలిత్వం హ్యలిభావమృచ్ఛతి । ధ్యాయన్యథాలిం

తథైవ యోగీ పరమాత్మతత్త్వం

ధ్యత్వా సమాయాతి తదేకనిష్ఠయా ॥ 3౫౯ ॥

అతివ సూక్ష్మం పరమాత్మతత్త్వం

న స్థూలదృష్ట్యా ప్రతిపత్తుమర్హతి ।

సమాధినాత్యన్తసుసూక్ష్మవృత్త్యా

జ్ఞాతవ్యమార్యైరతిశుద్ధబుద్ధిభిః ॥ 3౬౦ ॥

యథా సువర్ణం పుటపాకశోధితం

త్యక్తైవ మలం స్యాత్మగుణం సమృచ్ఛతి ।

తథా మనః సత్త్వరజస్తమోమలం

ధ్యానేన సన్త్యజ్య సమేతి తత్త్వమ్ ॥ 3౬౧ ॥

నిరన్తరాభ్యాసవశాత్తదిత్థం

పక్వం మనో బ్రహ్మణి లీయతే యదా ।

తదా సమాధిః సవికల్పవర్జితః var స వికల్పవర్జితః

స్వతో౭ద్యయానన్దరసానుభావకః ॥ 3౬౨ ॥

సమాధినా౭నేన సమస్తవాసనా-

గ్రన్ధేర్విసాశో౭ఖిలకర్మనాశః ।

అన్తర్బహిః సర్వత ఏవ సర్వదా

స్వరూపవిస్ఫుర్తిరయత్నతః స్యాత్ ॥ 3౬౩॥

శ్రుతేః శతగుణం విద్యాన్మననం మననాదపి ।

నిదిధ్యాసం లక్షగుణమనంతం నిర్వికల్పకమ్ ॥ 3౬౪॥

నిర్వికల్పకసమాధినా స్ఫుటం

బ్రహ్మతత్త్వమవగమ్యతే ద్రువమ్ ।

నాన్యథా చలతయా మనోగతేః

ప్రత్యయాన్తరవిమిశ్రితం భవేత్ ॥ 3౬౫॥

అతః సమాధత్స్వ యతేన్ద్రియః సన్

నిరన్తరం శాన్తమనాః ప్రతీచి ।

విధ్వంసయ ధ్వాన్తమనాద్యవిద్యయా

కృతం సదేకత్వవిలోకనేన ॥ 3౬౬॥

యోగస్య ప్రథమద్వారం వాఙ్నిరోధోఽపరిగ్రహః । ప్రథమం ద్వారం

నిరాశా చ నిరీహా చ నిత్యమేకాన్తశీలతా ॥ 3౬౭॥

ఏకాన్తస్థితిరిన్ద్రియోపరమణే హేతుర్దమశ్చేతసః

సంరోధో కరణం శమేన విలయం యాయాదహంవాసనా ।

తేనానన్తరసానుభూతిరచలా బ్రాహ్మీ సదా యోగినః

తస్మాచ్చిత్తనిరోధ ఏవ సతతం కార్యః ప్రయత్నో మునేః ॥ 3౬౮॥ ప్రయత్నాన్మునేః

వాచం నియచ్ఛాత్మని తం నియచ్ఛ

బుద్ధౌ ధీయం యచ్ఛ చ బుద్ధిసాక్షిణి ।

తం చాపి పూర్ణాత్మని నిర్వికల్పే

విలాప్య శాన్తిం పరమాం భజస్వ ॥ 3౬౯॥

దేహప్రాణేన్ద్రియమనోబుద్ధ్యాదిభిరుపాధిభిః ।

యైర్వైర్వృత్తేఃసమాయోగస్తత్తద్భావోఽస్య యోగినః ॥ 3౭౦॥

తన్నివృత్త్యా మునేః సమ్యక్ సర్వోపరమణం సుఖమ్ ।

సన్మృత్యుతే సదానన్తరసానుభవవిప్లవః ॥ 3౭౧॥

అన్తస్త్యాగో బహిస్త్యాగో విరక్తస్త్వేవ యుజ్యతే ।

త్యజత్స్వన్తరప్రహిఃసంఘం విరక్తస్తు ముముక్షయా ॥ 3౭౨॥

బహిస్తు విషయైః సంఘం తథాన్తరహమాదిభిః । సంఘః

విరక్త ఏవ శక్నోతి త్యక్తుం బ్రహ్మణి నిష్ఠితః ॥ 3౭౩॥

వైరాగ్యబోధా పురుషస్య పక్షివత్
పక్షో విజానీహి విచక్షణ త్వమ్ ।

విముక్తిసాధాగ్రలతాధిరోహణం
తాభ్యాం వినా నాన్యతరేణ సిధ్యతి ॥ 3౭౪॥

అత్యన్తవైరాగ్యవతః సమాధిః
సమాహితస్యైవ దృఢప్రబోధః ।

ప్రబుద్ధతత్త్వస్య హి బన్ధముక్తిః
ముక్తాత్మనో నిత్యసుఖానుభూతిః ॥ 3౭౫॥

వైరాగ్యాన్న పరం సుఖస్య జనకం పశ్యామి వశ్యాత్మనః
తచ్ఛేచుద్ధతరాత్మబోధసహితం స్వారాజ్యసామ్రాజ్యధుక్ ।
ఏతద్ధ్వారమజస్రముక్తియువతేర్యస్మాత్త్వమస్మాత్పరం
సర్వత్రాస్పృహయా సదాత్మని సదా ప్రజ్ఞాం కురు శ్రేయసే ॥ 3౭౬॥

ఆశాం ఛిన్ది విషోపమేషు విషయేష్యేషైవ మృతోః కృతి- var మృతోః సృతి
స్యక్తౌవ జాతికులాశ్రమేష్యభిమతిం ముఞ్చాతిదూరాత్క్రియాః ।
దేహాదావసతి త్యజాత్మధిషణాం ప్రజ్ఞాం కురుష్యాత్మని
త్వం ద్రష్టాస్యమనోఽసి నిర్వయపరం బ్రహ్మాసి యద్వస్తుతః ॥ 3౭౭॥ ద్రష్టాస్యమతో
లక్ష్మ్యే బ్రహ్మాణి మానసం దృఢతరం సంస్థాప్య బాహ్యేన్ద్రియం
స్వస్థానే వినివేశ్య నిశ్చలతనుశోపేక్ష్య దేహస్థితిమ్ ।
బ్రహ్మత్యైక్యముపేత్య తన్మయతయా చాఖణ్డవృత్త్యాఽనిశం
బ్రహ్మానన్దరసం పిబాత్మని ముదా శూన్యైః కిమన్యైర్భృశమ్ ॥ 3౭౮॥ కిమన్యైర్భృశైః
అనాత్మచిన్తనం త్యక్తౌవ కశ్మలం దుఃఖకారణమ్ ।
చిన్తయాత్మానమానన్దరూపం యన్ముక్తికారణమ్ ॥ 3౭౯॥

ఏష స్వయన్జ్ఞోతిరశేషసాక్షీ
విజ్ఞానకోశో విలసత్యజస్రమ్ । విజ్ఞానకోశే
లక్ష్మ్యం విధాయైనమసద్విలక్షణ-
మఖణ్డవృత్త్యాఽఽత్మతయాఽనుభావయ ॥ 3౮౦॥

ఏతమచిచ్ఛన్నయా వృత్త్యా ప్రత్యయాన్తరశూన్యయా ।
ఉల్లేఖయన్విజానీయాత్స్వస్వరూపతయా స్ఫుటమ్ ॥ 3౮౧॥
అత్రాత్మత్వం దృఢీకుర్వన్నహమాదిషు సన్త్యజన్ ।

ఉదాసీనతయా తేషు తిష్ఠేత్సుటఘటాదివత్ || 3౮౨ || తిష్ఠేద్ధటపటాదివత్
విశుద్ధమస్తఃకరణం స్వరూపే

నివేశ్య సాక్షిణ్యవబోధమాత్రే |

శస్తైః శనైర్నిశ్చలతాముపానయన్

పూర్ణం స్వమేవానువిలోకయేత్తతః || 3౮౩ || పూర్ణత్వమేవాను

దేహేన్ద్రియప్రాణమనోఽహమాదిభిః

స్వాజ్ఞానక్లృప్తైరఖిలైరుపాధిభిః |

విముక్తమాత్మానమఖిలరూపం

పూర్ణం మహాకాశమివావలోకయేత్ || 3౮౪ ||

ఘటకలశకుసూలసూచిముఖ్యైః

గగనముపాధిశతైర్విముక్తమేకమ్ |

భవతి న వివిధం తదైవ శుద్ధం

పరమహమాదివిముక్తమేకమేవ || 3౮౫ ||

బ్రహ్మాదిస్తమృపర్యంతా మృషామాత్రా ఉపాధయః | బ్రహ్మాద్యాః స్తమృ

తతః పూర్ణం స్వమాత్మానం పశ్యేదేకాత్మనా స్థితమ్ || 3౮౬ ||

యత్ర భ్రాన్త్యా కల్పితం తద్వివేకే var యద్వివేకే

తత్తన్నాత్రం వైవ తస్మాద్విభిన్నమ్ |

భ్రాన్తేర్నాశే భాతి దృష్టాహితత్వం var భ్రాన్తిదృష్టా

రజ్జుస్తద్వద్విశ్వమాత్మస్వరూపమ్ || 3౮౭ ||

స్వయం బ్రహ్మ స్వయం విష్ణుః స్వయమింద్రః స్వయం శివః |

స్వయం విశ్వమిదం సర్వం స్వస్మాదన్యన్న కిఞ్చన || 3౮౮ ||

అస్తః స్వయం చాపి బహిః స్వయం చ

స్వయం పురస్తాత్ స్వయమేవ పశ్చాత్ |

స్వయం హ్యోవాచ్యాం స్వయమప్యదీచ్యాం var హ్యోవాచ్యాం

తథోపరిష్టాత్స్వయమప్యధస్తాత్ || 3౮౯ ||

తరఙ్గఫేనభ్రమబుద్బుదాది

సర్వం స్వరూపేణ జలం యథా తథా |

చిదేవ దేహాద్యహమస్తమేతత్

సర్వం చిదేవైకరసం విశుద్ధమ్ || ౩౯౦ ||

సదేవేదం సర్వం జగదవగతం వాఙ్మనసయోః
సతోఽన్యన్నాన్యైవ ప్రకృతిపరసీమ్ని స్థితవతః ।
పుథక్ కిం మృతాన్నయాః కలశఘటకుమ్భాద్యవగతం
వదత్యేష భ్రాంతస్త్యమహమితి మాయామదిరయా ॥ ౩౯౧॥

క్రియాసమభిహారేణ యత్ర నాన్యదితి శ్రుతిః ।
బ్రహ్మితి ద్వైతరాహిత్యం మిథ్యాధ్యాసనివృత్తయే ॥ ౩౯౨॥

ఆకాశవన్నిర్మలనిర్వికల్పం var నిర్వికల్ప
నిఃసీమనిఃస్పందననిర్వికారమ్ ।
అన్తర్బహిఃశూన్యమనన్యమద్వయం
స్వయం పరం బ్రహ్మ కిమస్తి బోధ్యమ్ ॥ ౩౯౩॥

వక్తవ్యం కిము విద్యతేఽత్ర బహుధా బ్రహ్మైవ జీవః స్వయం
బ్రహ్మైతజ్జగదాతతం ను సకలం బ్రహ్మాద్విత్తీయం శ్రుతిః । జగదాపరాణు సకలం
బ్రహ్మైవాహమితి ప్రబుద్ధమతయః సన్త్యక్తబాహ్యః స్ఫుటం
బ్రహ్మీభూయ వసన్తి సన్తతచిదానన్దాత్మనైతద్ధ్రువమ్ ॥ ౩౯౪॥ ఆనన్దాత్మనైవ ధ్రువమ్
జహి మలమయకోశేఽహనియోత్థాపితాశాం
ప్రసభమనిలకల్పే లిఙ్గదేహాఽపి పశ్చాత్ ।
నిగమగదితకీర్తిం నిత్యమానన్దమూర్తిం
స్వయమితి పరిచీయ బ్రహ్మరూపేణ తిష్ఠ ॥ ౩౯౫॥

శవాకారం యావద్భజతి మనుజస్తావదశుచిః
పరేభ్యః స్యాత్క్లేశో జననమరణవ్యాధినిలయః । వ్యాధినిరయాః
యదాత్మానం శుద్ధం కలయతి శివాకారమచలమ్
తదా తేభ్యో ముక్తిో భవతి హి తదాహ శ్రుతిరపి ॥ ౩౯౬॥

స్వాత్మన్యారోపితాశేషాభాసవస్తునిరాసతః ।
స్వయమేవ పరం బ్రహ్మ పూర్ణమద్వయమక్రియమ్ ॥ ౩౯౭॥

సమాహితాయాం సతి చిత్తవృత్తౌ
పరాత్మని బ్రహ్మణి నిర్వికల్పే ।
న దృశ్యతే కశ్చిదయం వికల్పః
ప్రజల్పమాత్రః పరిశిష్యతే యతః ॥ ౩౯౮॥ తతః
ఆసత్కల్పో వికల్పోఽయం విశ్వమిత్యేకవస్తుని ।
నిర్వికారే నిరాకారే నిర్విశేషే భిదా కుతః ॥ ౩౯౯॥

ద్రష్టుదర్శనదృశ్యాదిభావశూన్యైకవస్తుని । ద్రష్టుదర్శన
నిర్వికారే నిరాకారే నిర్విశేషే భిదా కుతః ॥ ౪౦౦॥

కల్పార్ణవ ఇవాత్యన్తపరిపూర్ణైకవస్తుని ।
నిర్వికారే నిరాకారే నిర్విశేషే భిదా కుతః ॥ ౪౦౧॥

తేజసీవ తమో యత్ర ప్రలీనం భ్రాన్తికారణమ్ । యత్ర విలీనం
అద్వితీయే పరే తత్త్వే నిర్విశేషే భిదా కుతః ॥ ౪౦౨॥

ఏకాత్మకే పరే తత్త్వే భేదవార్తా కథం వనేత్ । కథం భవేత్
సుషుప్తౌ సుఖమాత్రాయాం భేదః కేనావలోకితః ॥ ౪౦౩॥

న హ్యస్తి విశ్వం పరతత్త్వబోధాత్
 నదాత్మని బ్రహ్మణీ నిర్వికల్పే ।
కాలత్రయే నాప్యహిరీక్షితో గుణే
 న హ్యముఖ్యబిన్దుర్పూర్ణగతృష్టికాయామ్ ॥ ౪౦౪॥

మాయామాత్రమిదం ద్వైతమద్వైతం పరమార్థతః ।
ఇతి బ్రూతే శ్రుతిః సాక్షాత్సుషుప్తావనుభూయతే ॥ ౪౦౫॥

అనన్యత్వమధిష్ఠానాదారోప్యన్య నిరీక్షితమ్ ।
పణ్ణితై రజ్జుసర్పాదౌ వికల్పో భ్రాన్తిజీవనః ॥ ౪౦౬॥
చిత్తమూలో వికల్పోఽయం చిత్తాభావే న కశ్చన ।
అతశ్చిత్తం సమాధేహి ప్రత్యగ్రూపే పరాత్మని ॥ ౪౦౭॥

కిమపి సతతబోధం కేవలానన్దరూపం
 నిరుపమమతివేలం నిత్యముక్తం నిరీహమ్ ।
నిరవధిగగనాభం నిష్కలం నిర్వికల్పం
 హృది కలయతి విద్వాన్ బ్రహ్మ పూర్ణం సమాధౌ ॥ ౪౦౮॥

ప్రకృతివికృతిశూన్యం భావనాతీతభావం
 సమరసమసమానం మానసమృన్దూరమ్ ।
నిగమవచనసిద్ధం నిత్యమస్మత్ప్రసిద్ధం
 హృది కలయతి విద్వాన్ బ్రహ్మ పూర్ణం సమాధౌ ॥ ౪౦౯॥

అజరమమరమస్తాభావవస్తుస్వరూపం var భాసవస్తు

స్త్రీమితసలిలరాశిప్రఖ్యమాఖ్యావిహీనమ్ ।
 శమితగుణవికారం శాశ్వతం శాస్త్రమేకం
 హృది కలయతి విద్వాన్ బ్రహ్మ పూర్ణం సమాధౌ ॥ ౪౧౦॥
 సమాహితాన్తఃకరణః స్వరూపే
 విలోకయాత్మానమఖణ్ణవైభవమ్ ।
 విచ్ఛిన్తి బన్ధం భవగన్ధగన్ధితం var గన్ధగన్ధిలం
 యత్నేన పుంస్త్యం సఫలీకురుష్య ॥ ౪౧౧-
 సర్వోపాధివినిర్ముక్తం సచ్చిదానన్దమద్వయమ్ ।
 భావయాత్మానమాత్మస్థం న భూయః కల్పనేఽధ్వనే ॥ ౪౧౨॥
 ఛాయేవ పుంసః పరిదృశ్యమాన-
 మాభాసరూపేణ ఫలానుభూత్వా ।
 శరీరమారాచ్ఛవవన్నిరస్తం
 పునర్న సన్ధత్త ఇదం మహాత్మా ॥ ౪౧౩॥
 సతతవిమలబోధానన్దరూపం సమేత్య var స్వమేత్య
 త్యజ జడమలరూపోపాధిమేతం సుదూరే ।
 అథ పునరపి నైష స్మర్యతాం వాన్తవస్తు var పునరపి నైవ
 స్మరణవిషయభూతం కల్పతే కుత్సనాయ ॥ ౪౧౪॥
 సమూలమేతత్పరిదాహ్య వహ్నా var పరిదహ్య
 సదాత్మని బ్రహ్మణి నిర్వికల్పే ।
 తతః స్వయం నిత్యవిశుద్ధబోధా-
 న్దాత్మనా తిష్ఠతి విద్వరిషః ॥ ౪౧౫॥
 ప్రారబ్ధసూత్రగ్రథితం శరీరం
 ప్రయాతు వా తిష్ఠతు గోరివ స్రక్ ।
 న తత్పనః పశ్యతి తత్త్వవేత్తా-
 ౨౨నన్దాత్మని బ్రహ్మణి లీనవృత్తిః ॥ ౪౧౬॥
 అఖణ్ణానన్దమాత్మానం విజ్ఞాయ స్వస్వరూపతః ।
 కిమిచ్ఛన్ కస్య వా హేతోర్దేహం పుష్టాతి తత్త్వవిత్ ॥ ౪౧౭॥
 సంసిద్ధస్య ఫలం త్వేతజ్జీవన్ముక్తస్య యోగినః ।
 బహిరస్తః సదానన్దరసాస్వాదనమాత్మని ॥ ౪౧౮॥

వైరాగ్యస్య ఫలం బోధో బోధస్యోపరతిః ఫలమ్ |
 స్వాస్వన్దానుభవాచ్ఛాన్తిరేషైవోపరతేః ఫలమ్ || ౪౧౯ ||
 యద్యుత్తరోత్తరాభావః పూర్వపూర్వస్తు నిష్ఫలమ్ |
 నివృత్తిః పరమా తృప్తిరానన్దోఽనుపమః స్వతః || ౪౨౦ ||
 దృష్టదుఃఖేష్వనుద్వేగో విద్యాయాః ప్రస్తుతం ఫలమ్ |
 యత్కృతం బ్రాన్తివేలాయాం నానా కర్మ జగుప్పితమ్ |
 పశ్చాన్నరో వివేకేన తత్కథం కర్తుమర్హతి || ౪౨౧ ||

విద్యాఫలం స్వాదసతో నివృత్తిః
 ప్రవృత్తిరజ్ఞానఫలం తదీక్షితమ్ |
 తజ్ఞాజ్ఞయోర్యన్మృగత్పష్టికాదౌ
 నోచేద్విదాం దృష్టఫలం కిమస్మాత్ || ౪౨౨ || నోచేద్విదో

అజ్ఞానహృదయగ్రన్ధేర్వివాశో యద్యశేషతః |
 అనిచ్ఛోర్విషయః కిం ను ప్రవృత్తేః కారణం స్వతః || ౪౨౩ || విదుషః కిం
 వాసనానుదయో భోగ్యే వైరాగ్యస్య తదావధిః |
 ఆహమ్భావోదయాభావో బోధస్య పరమావధిః |
 లీనవృత్తైరనుత్పత్తిర్మర్యాదోపరతేస్తు సా || ౪౨౪ || వృత్తైర
 బ్రహ్మకారతయా సదా స్థితతయా నిర్ముక్తబాహ్యార్థధీ-
 రన్యావేదితభోగ్యభోగకలనో నిద్రాలువద్బావత్ |
 స్వప్నాల్లోకితలోకవజ్జగదిదం పశ్యన్కృచిల్లబద్ధీ-
 రాస్తే కశ్చిదనస్తపుణ్యఫలభుగ్ధన్యః స మాన్యో భువి || ౪౨౫ ||

స్థితప్రజ్ఞో యతిరయం యః సదానన్దమశ్నుతే |
 బ్రహ్మణ్యేవ విలీనాత్మా నిర్వికారో వినిష్క్రియః || ౪౨౬ ||

బ్రహ్మత్మనోః శోధితయోరేకభావావగాహినీ |
 నిర్వికల్పా చ చిన్మాత్రా వృత్తిః ప్రజ్ఞైతి కథ్యతే |
 సుస్థితాఽసౌ భవేద్యస్య స్థితప్రజ్ఞః స ఉచ్యతే || ౪౨౭ ||

యస్య స్థితా భవేత్ప్రజ్ఞా యస్యానన్దో నిరన్తరః |
 ప్రపశ్చోచి విస్మృతప్రాయః స జీవన్ముక్త ఇష్యతే || ౪౨౮ ||

లీనధీరపి జాగర్తి జాగ్రద్ధర్మవివర్జితః |
 బోధో నిర్వాసనో యస్య స జీవన్ముక్త ఇష్యతే || ౪౨౯ ||

శాస్త్రసంసారకలనః కలావానపి నిష్కలః ।

యస్య చిత్తం వినిశ్చిన్తం స జీవన్ముక్త ఇష్యతే ॥ ౪౩౦॥ యః సచిత్తోఽపి నిశ్చిత్తః
వర్తమానేఽపి దేహేఽస్మిణ్చాచారావదనువర్తిని ।

అహంతామతాఽభావో జీవన్ముక్తస్య లక్షణమ్ ॥ ౪౩౧॥

అతీతాననుసన్ధానం భవిష్యదవిచారణమ్ ।

ఔదాసీన్యమపి ప్రాప్తం జీవన్ముక్తస్య లక్షణమ్ ॥ ౪౩౨॥ ప్రాప్తే

గుణదోషవిశిష్టేఽస్మిన్స్వభావేన విలక్షణే ।

సర్వత్ర సమదర్శిత్యం జీవన్ముక్తస్య లక్షణమ్ ॥ ౪౩౩॥

ఇష్టానిష్టార్థసమ్ప్రాప్తౌ సమదర్శితయాఽఽత్మని ।

ఉభయత్రావికారిత్యం జీవన్ముక్తస్య లక్షణమ్ ॥ ౪౩౪॥

బ్రహ్మానందరసాస్వాదాసక్తచిత్తతయా యతేః ।

అన్తర్బహిరవిజ్ఞానం జీవన్ముక్తస్య లక్షణమ్ ॥ ౪౩౫॥

దేహన్ద్రియాదౌ కర్తవ్యే మమాహమ్భావవర్జితః ।

ఔదాసీన్యేన యస్మిన్పైత్య జీవన్ముక్తలక్షణః ॥ ౪౩౬॥ స జీవన్ముక్త ఇష్యతే

విజ్ఞాత ఆత్మనో యస్య బ్రహ్మభావః శ్రుతేర్బలాత్ ।

భవబంధవినిర్ముక్తః స జీవన్ముక్తలక్షణః ॥ ౪౩౭॥ స జీవన్ముక్త ఇష్యతే

దేహన్ద్రియేష్యహమ్భావ ఇదమ్భావస్తదన్యకే ।

యస్య నో భవతః క్వాపి స జీవన్ముక్త ఇష్యతే ॥ ౪౩౮॥

జీవేశోభయసంసారరూపదుర్వాసనోఽజ్ఞితా ।

సా సర్వదా భవేద్యస్య స జీవన్ముక్త ఇష్యతే ॥

స ప్రత్యగ్బ్రహ్మణోర్భేదం కదాపి బ్రహ్మానందయోః ।

ప్రజ్ఞయా యో విజానితి స జీవన్ముక్తలక్షణః ॥ ౪౩౯॥ స జీవన్ముక్త ఇష్యతే

సాధుభిః పూజ్యమానేఽస్మిన్పిండ్యమానేఽపి దుర్జనైః ।

సమభావో భవేద్యస్య స జీవన్ముక్తలక్షణః ॥ ౪౪౦॥ స జీవన్ముక్త ఇష్యతే

యత్ర ప్రవిష్టా విషయాః పరేరితా

నదీప్రవాహో ఇవ వారిరాశౌ ।

లినన్తి సన్మాత్రతయా న విక్రీయాం

ఉత్పాదయన్త్యేష యతిర్విముక్తః ॥ ౪౪౧॥

విజ్ఞాతబ్రహ్మతత్త్వస్య యథాపూర్వం న సంస్పృతిః ।

అస్తి చేన్న స విజ్ఞాతబ్రహ్మభావో బహిర్ముఖః ॥ ౪౪౨॥

ప్రాచీనవాసనావేగాదసౌ సంసరతీతి చేత్ ।

న సదేకత్వవిజ్ఞానాన్మనీ భవతి వాసనా ॥ ౪౪౩॥

అత్యన్తకాముకస్యాపి వృత్తిః కుణ్ఠతి మాతరి ।

తదైవ బ్రహ్మణి జ్ఞాతే పూర్ణానన్దే మనీషిణః ॥ ౪౪౪॥

నిదిధ్యాసనశీలస్య బాహ్యప్రత్యయ ఈక్ష్యతే ।

బ్రవీతి శ్రుతిరేతస్య ప్రారబ్ధం ఫలదర్శనాత్ ॥ ౪౪౫॥

సుఖాద్యనుభవో యావత్తావత్ప్రారబ్ధమిష్యతే ।

ఫలోదయః క్రియాపూర్వో నిష్క్రియో న హి కుత్రచిత్ ॥ ౪౪౬॥

అహం బ్రహ్మాతి విజ్ఞానాత్కల్పకోటిశతాఙ్జితమ్ ।

సంజ్ఞాతం విలయం యాతి ప్రబోధాత్స్వప్నకర్మవత్ ॥ ౪౪౭॥

యత్కృతం స్వప్నవేలాయాం పుణ్యం వా పాపముల్బణమ్ ।

సుప్తోత్థితస్య కిన్తత్స్వాత్స్వర్గాయ నరకాయ వా ॥ ౪౪౮॥

స్వమసంజ్ఞముదాసీనం పరిజ్ఞాయ నభో యథా ।

న శ్లిష్యతి చ యత్కించ్చిత్కదాచిద్భావికర్మభిః ॥ ౪౪౯॥ శ్లిష్యతే యతిః కింశ్చిత్

న నభో ఘటయోగేన సురాగన్ధేన లిష్యతే ।

తథాత్మోపాధియోగేన తద్ధర్మైర్మైవ లిష్యతే ॥ ౪౫౦॥

జ్ఞానోదయాత్పురారబ్ధం కర్మజ్ఞానాన్న నశ్యతి ।

అదత్వా స్వఫలం లక్ష్యముద్దిశ్యోత్స్పృష్టబాణవత్ ॥ ౪౫౧॥

వ్యాఘ్రబుద్ధ్యా వినిర్ముక్తో బాణః పశ్చాత్తు గోమతౌ ।

న తిష్ఠతి చినత్యేవ లక్ష్యం వేగేన నిర్భరమ్ ॥ ౪౫౨॥

ప్రారబ్ధం బలవత్తరం ఖలు విదాం భోగేన తస్య క్షయః

సమ్యగ్గానహుతాశనేన విలయః ప్రాకృష్ణోచితాగామినామ్ ।

బ్రహ్మోత్తైక్యమవేక్ష్య తన్మయతయా యే సర్వదా సంస్థితాః

తేషాం తత్త్రితయం నహి క్వచిదపి బ్రహ్మైవ తే నిర్గుణమ్ ॥ ౪౫౩॥

ఉపాధితాదాత్మ్యవిహీనకేవల-

బ్రహ్మోత్మనైవాత్మని తిష్ఠతో మునేః ।

ప్రారబ్ధసదాభవకథా న యుక్తా

స్వప్నార్థసమృద్ధకథేవ జాగ్రతః ॥ ౪౫౪ ॥

న హి ప్రబుద్ధః ప్రతిభాసదేహే

దేహోపయోగిన్యపి చ ప్రపశ్యే |

కరోత్యహంతాం మమతామిదంతాం

కిన్తు స్వయం తిష్ఠతి జాగరేణ ॥ ౪౫౫ ॥

న తస్య మిథ్యార్థసమర్థనేచ్ఛా

న సజ్గ్రహస్తజ్జగతోఽపి దృష్టః |

తత్రానువృత్తిర్యది చేన్మృషార్థే

న నిద్రయా ముక్త ఇతీష్యతే ధ్రువమ్ ॥ ౪౫౬ ॥

తద్వత్పరే బ్రహ్మణి వర్తమానః

సదాత్మనా తిష్ఠతి నాన్యదీక్షతే |

స్మృతిర్యథా స్వప్నవిలోకితార్థే

తథా విదః ప్రాశనమోచనాదౌ ॥ ౪౫౭ ॥

కర్మణా నిర్మితో దేహః ప్రారబ్ధం తస్య కల్పతామ్ |

నానాదేరాత్మనో యుక్తం వైవాత్మా కర్మనిర్మితః ॥ ౪౫౮ ॥

అజో నిత్యః శాశ్వత ఇతి బ్రూతే శ్రుతిరమోఘవాక్ | అజో నిత్య ఇతి బ్రూతే శ్రుతిరేషా
త్వమోఘవాక్

తదాత్మనా తిష్ఠతోఽస్య కుతః ప్రారబ్ధకల్పనా ॥ ౪౫౯ ॥

ప్రారబ్ధం సిద్ధ్యతి తదా యదా దేహాత్మనా స్థితిః |

దేహాత్మభావో వైవేష్టః ప్రారబ్ధం త్యజ్యతామతః ॥ ౪౬౦ ॥

శరీరస్యాపి ప్రారబ్ధకల్పనా భ్రాన్తిరేవ హి |

అధ్యస్తస్య కుతః సత్త్వమసత్యస్య కుతో జనిః | సత్త్వమసత్త్వస్య

అజాతస్య కుతో నాశః ప్రారబ్ధమసతః కుతః ॥ ౪౬౧ ॥

జ్ఞానేనాజ్ఞానకార్యస్య సమూలస్య లయో యది |

తిష్ఠత్యయం కథం దేహ ఇతి శక్ష్మావతో జడాన్ ॥ ౪౬౨ ॥

సమాధాతుం బాహ్యదృష్ట్యా ప్రారబ్ధం వదతి శ్రుతిః |

న తు దేహాదినత్యత్వబోధనాయ విపశ్చితామ్ |

యతః శ్రుతేరభిప్రాయః పరమారైకగోచరః ॥ ౪౬౩ ॥ extra

పరిపూర్ణమనాద్యంతమప్రమేయమవిక్రియమ్ |

ఏకమేవాద్వయం బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కిఞ్చన || ౪౬౪||

సద్ధనం చిద్ధనం నిత్యమానన్దఘనమక్రియమ్ |

ఏకమేవాద్వయం బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కిఞ్చన || ౪౬౫||

ప్రత్యగేకరసం పూర్ణమనన్తం సర్వతోముఖమ్ |

ఏకమేవాద్వయం బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కిఞ్చన || ౪౬౬||

అహేయమనుపాదేయమనాదేయమనాశ్రయమ్ | మనాధేయమనా

ఏకమేవాద్వయం బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కిఞ్చన || ౪౬౭||

నిర్గుణం నిష్కలం సూక్ష్మం నిర్వికల్పం నిరఙ్గానమ్ |

ఏకమేవాద్వయం బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కిఞ్చన || ౪౬౮||

అనిరూప్య స్వరూపం యన్మనోవాచామగోచరమ్ |

ఏకమేవాద్వయం బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కిఞ్చన || ౪౬౯||

సత్యమృద్ధం స్వతఃసిద్ధం శుద్ధం బుద్ధమనీదృశమ్ |

ఏకమేవాద్వయం బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కిఞ్చన || ౪౭౦||

నిరస్తరాగా వినిరస్తభోగాః var నిరపాస్తభోగాః

శాన్తాః సుదాన్తా యతయో మహాన్తః |

విజ్ఞాయ తత్త్వం పరమేతదన్తే

ప్రాప్తాః పరాం నిర్వృతిమాత్మయోగాత్ || ౪౭౧||

భవానపీదం పరతత్త్వమాత్మనః

స్వరూపమానన్దఘనం విచార్య | నిచాయ్య

విధూయ మోహం స్వమనఃప్రకల్పితం

ముక్తః కృతార్థో భవతు ప్రబుద్ధః || ౪౭౨||

సమాధినా సాధువినిశ్చలాత్మనా var సునిశ్చలాత్మనా

పశ్యాత్మతత్త్వం స్ఫుటబోధచక్షుషా |

నిఃసంశయం సమ్యగవేక్షితశ్చే-

మృతః పదార్థో న పునర్వికల్ప్యతే || ౪౭౩|| పునర్వికల్పతే

స్వస్యావిద్యాబన్ధసమ్బన్ధమోఞా-

త్సత్యజ్ఞానానన్దరూపాత్మలభౌ |

శాస్త్రం యుక్తిర్దేశికోక్తిః ప్రమాణం

చాన్దఃసిద్ధా స్వానుభూతిః ప్రమాణమ్ ॥ ౪౭౪ ॥

బన్ధో మోక్షశ్చ తృప్తిశ్చ చిన్తాఽఽరోగ్యక్షుధాదయః ।

స్వేనైవ వేద్యా యజ్ఞానం పరేషామానుమానికమ్ ॥ ౪౭౫ ॥

తటస్థితా బోధయన్తి గురవః శ్రుతయో యథా ।

ప్రజ్ఞయైవ తరేద్విద్వానీశ్వరానుగృహీతయా ॥ ౪౭౬ ॥

స్వానుభూత్యా స్వయం జ్ఞాత్వా స్వమాత్మానమఖణితమ్ ।

సంసిద్ధః సమ్ముఖం తిష్ఠేన్నిర్వికల్పాత్పనాఽఽత్మని ॥ ౪౭౭ ॥ సుసుఖం తిష్ఠేన్

వేదాన్తసిద్ధాన్తనిరుక్తిరేషా

బ్రహ్మైవ జీవః సకలం జగచ్చ ।

అఖణ్డరూపస్థితిరేవ మోక్షో

బ్రహ్మోద్విత్తీయే శ్రుతయః ప్రమాణమ్ ॥ ౪౭౮ ॥ బ్రహ్మోద్విత్తీయం

ఇతి గురువచనాచ్ఛృతిప్రమాణాత్

పరమవగమ్య సతత్త్వమాత్మయుక్త్యా ।

ప్రశమితకరణః సమాహితాత్మా

క్వచిదచలాకృతిరాత్మనిష్ఠతోఽభూత్ ॥ ౪౭౯ ॥ ఆత్మనిష్ఠితో

కిచ్ఛ్చిత్కాలం సమాధాయ పరే బ్రహ్మణి మానసమ్ । కచ్ఛ్చిత్కాలం

ఉత్థాయ పరమానందాదిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౪౮౦ ॥ వ్యుత్థాయ

బుద్ధిర్విసంప్లా గలితా ప్రవృత్తిః

బ్రహ్మాత్మనోరేకతయాఽధిగత్వా ।

ఇదం న జానేఽప్యనిదం న జానే

కిం వా కియద్వా సుఖమస్త్వపారమ్ ॥ ౪౮౧ ॥ సుఖమస్య పారమ్

వాచా వక్తృమశక్యమేవ మనసా మన్తం న వా శక్యతే

స్వానన్దామృతపూరపూరితపరబ్రహ్మమ్బుధేర్వైభవమ్ ।

అమ్భారాశిశిర్ణవార్షికశిలాభావం భజన్మే మనో

యస్యాంశాంశలవే విలీనమధునాఽఽనన్దాత్మనా నిర్వృతమ్ ॥ ౪౮౨ ॥

క్వ గతం కేన వా నీతం కుత్ర లీనమిదం జగత్ ।

అధునైవ మయా దృష్టం నాస్తి కిం మహదద్భుతమ్ ॥ ౪౮౩ ॥

కిం హేయం కిముపాదేయం కిమన్యత్కిం విలక్షణమ్ ।

అఖణ్డానన్దపీయూషపూర్ణే బ్రహ్మమహార్ణవే ॥ ౪౮౪ ॥

న కిచ్ఛదత్ర పశ్యామి న శ్చోమి న వేద్యమామ్ ।

స్వాత్మనైవ సదానందరూపేణాస్మి విలక్షణః ॥ ౪౮౫॥

నమో నమస్తే గురవే మహాత్మనే

విముక్తసంజ్ఞాయ సదుత్తమాయ ।

నిత్యాద్యయానందరసస్వరూపిణే

భూమ్నై సదాఽపారదయామ్బుధామ్నై ॥ ౪౮౬॥

యత్కటాక్షశశిసాన్ద్యవన్ద్రికా-

పాతదూతభవతాపజశ్రమః ।

ప్రాప్తవానహమఖణ్డవైభవా-

నందమాత్మపదమక్షయం క్షణాత్ ॥ ౪౮౭॥

ధన్యోఽహం కృతకృత్యోఽహం విముక్తోఽహం భవగ్రహాత్ ।

నిత్యానందస్వరూపోఽహం పూర్ణోఽహం త్వదనుగ్రహాత్ ॥ ౪౮౮॥

అసంజ్ఞోఽహమనంజ్ఞోఽహమలింజ్ఞోఽహమభజ్జురః ।

ప్రశాన్తోఽహమనన్తోఽహమమలోఽహం చిరన్తనః ॥ ౪౮౯॥ ఽహమతాన్తోఽహం

అకర్తాహమభోక్తాహమవికారోఽహమక్రియః ।

శుద్ధబోధస్వరూపోఽహం కేవలోఽహం సదాశివః ॥ ౪౯౦॥

ద్రష్టుః శ్రోతుర్వక్త్రుః కర్తురోఽభిక్తుర్విభిన్న ఏవాహమ్ ।

నిత్యనిరన్తరస్మిన్మయనిఃసీమాసంకపూర్ణబోధాత్మా ॥ ౪౯౧॥

నాహమిదం నాహమదోఽప్యభయోరవభాసకం పరం శుద్ధమ్ ।

బాహ్యోభ్యన్తరశూన్యం పూర్ణం బ్రహ్మాద్వితీయమేవాహమ్ ॥ ౪౯౨॥

నిరుపమమనాదితత్త్వం త్వమహమిదమద ఇతి కల్పనాదూరమ్ ।

నిత్యానందైకరసం సత్యం బ్రహ్మాద్వితీయమేవాహమ్ ॥ ౪౯౩॥

నారాయణోఽహం నరకాన్తకోఽహం

పురాన్తకోఽహం పురుషోఽహమీశః ।

అఖణ్డబోధోఽహమశేషసాక్షి

నిరీశ్వరోఽహం నిరహం చ నిర్మమః ॥ ౪౯౪॥

సర్వేషు భూతేష్వహమేవ సంస్థితో

జ్ఞానాత్మనాఽన్తర్బహిరాశ్రయః సన్ ।

భోక్తా చ భోగ్యం స్వయమేవ సర్వం

యద్యత్పుథగ్ధృష్టమిదన్తయా పురా ॥ ౪౯౫॥

మయ్యఖణ్ణసుఖామ్భోధౌ బహుధా విశ్వవీచయః |
ఉత్పద్యన్తే విలీయన్తే మాయామారుతవిభ్రమాత్ || ౪౯౬||

స్థులాదిభావా మయి కల్పితా భ్రమా-
దారోపితానుస్ఫురణేన లోకైః |
కాలే యథా కల్పకవత్సరాయ-
ణర్త్యాదయో నిష్కలనిర్వికల్పే || ౪౯౭||

ఆరోపితం నాశ్రయదూషకం భవేత్
కదాపి మూఢైరతిదోషదూషితైః | మూఢైర్మృతి
నార్ద్రీకరోత్యూషరభూమిభాగం
మరీచికావారి మహాప్రవాహః || ౪౯౮||

ఆకాశవల్లేపవిదూరగోఽహం var ఆకాశవత్ కల్పవి
ఆదిత్యవద్భాస్యవిలక్షణోఽహమ్ |
అహార్యవన్నిత్యవినిశ్చలోఽహం
అమ్నోధివత్పారవివర్జితోఽహమ్ || ౪౯౯||

న మే దేహేన సమృద్ధో మేఘేనేవ విహాయసః |
అతః కుతో మే తద్ధర్మా జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తయః || ౫౦౦||

ఉపాధిరాయాతి స ఏవ గచ్ఛతి
స ఏవ కర్మాణి కరోతి భుజ్జ్కే |
స ఏవ జీర్యన్ ప్రియతే సదాహం var ఏవ జీవన్
కులాద్రీవన్నిశ్చల ఏవ సంస్థితః || ౫౦౧||

న మే ప్రవృత్తిర్న చ మే నివృత్తిః
సదైకరూపస్య నిరంశకస్య |
ఏకాత్మకో యో నివిడో నిరస్తరో var నిబిడో
వ్యోమేవ పూర్ణః స కథం ను చేష్టతే || ౫౦౨||

పుణ్యాని పాపాని నిరిన్ద్రియస్య
నిశ్చేతసో నిర్వికృతేర్నిరాకృతేః |
కుతో మమాఖణ్ణసుఖానుభూతేః
బ్రూతే హ్యానన్వాగతమిత్యపి శ్రుతిః || ౫౦౩||

ఛాయయా స్పృష్టముష్ణం వా శీతం వా సుష్ణ దుఃష్ణ వా |

న స్పృశత్యేవ యత్కించత్పురుషం తద్విలక్షణమ్ || ౫౦౪ ||

న సాక్షిణం సాక్ష్యధర్మాః సంస్పృశన్తి విలక్షణమ్ |

అవికారముదాసీనం గృహధర్మాః ప్రదీపవత్ |

దేహస్త్రియమనోధర్మా వైవాత్మానం స్పృశన్త్యహో || ౫౦౫ || extra

రవేర్యథా కర్మణి సాక్షిభావో

వహ్నీర్యథా దాహనియామకత్వమ్ | వాఽయసి దాహకత్వమ్

రజ్జోర్యథాఽఽరోపితవస్తుసంకః

తథైవ కూటస్థవిదాత్మనో మే || ౫౦౬ ||

కర్తాపి వా కారయితాపి నాహం

భోక్తాపి వా భోజయితాపి నాహమ్ |

ద్రష్టాపి వా దర్శయితాపి నాహం

సోఽహం స్వయంజ్ఞోఽతిరసిద్ధృగాత్మా || ౫౦౭ ||

చలత్యుపాధౌ ప్రతిబిమ్బలౌల్య-

మౌపాధికం మూఢధియో నయన్తి |

స్వబిమ్బభూతం రవివద్వినిష్క్రియం

కర్తాస్మి భోక్తాస్మి హతోఽస్మి హేతి || ౫౦౮ ||

జలే వాపి స్థలే వాపి లుఠత్వేష జడాత్మకః |

నాహం విలిప్యే తద్ధర్మైర్ఘటధర్మైర్నభో యథా || ౫౦౯ ||

కర్తృత్వభోక్తృత్వఖలత్వమత్తతా-

జడత్వబద్ధత్వవిముక్తతాదయః |

బుద్ధిర్వికల్పా న తు సన్తి వస్తుతః

స్వస్మిన్నరే బ్రహ్మణి కేవలేఽద్యయే || ౫౧౦ ||

సన్తు వికారాః ప్రకృతేర్దశథా శతథా సహస్రథా వాపి |

కిం మేఽసంజచితస్తైర్న ఘనః క్వచిదమ్బరం స్పృశతి || ౫౧౧ || తైః కిం మేఽసంజచితేర్న

హ్యమ్బుదడమ్బరోఽమ్బరం

అవ్యక్తాదిస్థూలపర్శస్తమేతత్

విశ్వం యత్రాభాసమాత్రం ప్రతీతమ్ |

వ్యోమప్రఖ్యం సూక్ష్మామాద్యన్తహీనం

బ్రహ్మద్వైతం యత్తదేవాహమస్మి || ౫౧౨ ||

సర్వాధారం సర్వవస్తుప్రకాశం

సర్వాకారం సర్వగం సర్వశూన్యమ్ ।

నిత్యం శుద్ధం నిశ్చలం నిర్వికల్పం var నిష్కలం

బ్రహ్మోద్వైతం యత్తదేవాహమస్మి ॥ ౫౧౩॥

యత్ప్రత్యస్తాశేషమాయావిశేషం

ప్రత్యగ్రూపం ప్రత్యయాగమ్యమానమ్ ।

సత్యజ్ఞానానన్తమానన్తరూపం

బ్రహ్మోద్వైతం యత్తదేవాహమస్మి ॥ ౫౧౪॥

నిష్క్రియోఽస్మ్యవికారోఽస్మి

నిష్కలోఽస్మి నిరాకృతిః ।

నిర్వికల్పోఽస్మి నిత్యోఽస్మి

నిరాలంబోఽస్మి నిర్దయః ॥ ౫౧౫॥

సర్వాత్మకోఽహం సర్వోఽహం సర్వాతీతోఽహమద్వయః ।

కేవలఖణ్ణబోధోఽహమానన్తోఽహం నిరన్తరః ॥ ౫౧౬॥

స్వారాజ్యసామ్రాజ్యవిభూతిరేషా

భవత్కృపాశ్రీమహిమప్రసాదాత్ ।

ప్రాప్తా మయా శ్రీగురవే మహాత్మనే

నమో నమస్తేఽస్తు పునర్నమోఽస్తు ॥ ౫౧౭॥

మహాస్వప్నే మాయాకృతజనిజరామృత్యుగహనే

భ్రమన్తం క్లిశ్యన్తం బహులతరతాపైరనుదినమ్ । రనుకలమ్

అహంకారవ్యాఘ్రవ్యథితమిమమత్సన్తకృపయా

ప్రబోధ్య ప్రస్వాపాత్పరమవితవాన్మామసి గురో ॥ ౫౧౮॥

నమస్తస్మై సదైకస్మై కస్మైచిన్మహాసే నమః । సదేకస్మై నమశ్చిన్మహాసే ముహుః

యదేతద్విశ్వరూపేణ రాజతే గురురాజ తే ॥ ౫౧౯॥

ఇతి నతమవలోక్య శిష్యవర్యం

సమధిగతాత్మసుఖం ప్రబుద్ధతత్త్వమ్ ।

ప్రముదితహృదయం స దేశికేన్ద్ర్యః var హృదయః

పునరిదమాహ వచః పరం మహాత్మా ॥ ౫౨౦॥

బ్రహ్మప్రత్యయసన్తతిర్జగదతో బ్రహ్మైవ తత్సర్వతః var సత్సర్వతః

పశ్యాధ్యాత్మదృశా ప్రశాస్తమనసా సర్వాస్వవస్థాస్వపి ।
 రూపాదన్యదవేక్షితం కిమభితశ్చక్షుష్మతాం దృశ్యతే var విద్యతే
 తద్వద్బ్రహ్మవిదః సతః కిమపరం బుద్ధేర్విహారాస్పదమ్ ॥ ౫౨౦॥

కస్తాం పరానందరసానుభూతి-

మృతస్సృజ్య శూన్యేషు రమేత విద్వాన్ । ముత్సృజ్య
 చన్ద్రే మహోష్ఠోదిని దీప్యమానే
 చిత్రేనుమాలోకయితుం క ఇచ్ఛేత్ ॥ ౫౨౧॥

అసత్పదార్థానుభవేన కిఞ్చిన్

న హ్యస్తి తృప్తిర్న చ దుఃఖహానిః ।

తదద్యయానందరసానుభూత్యా

తృప్తః సుఖం తిష్ఠ సదాత్మనిష్ఠయా ॥ ౫౨౩॥

స్వమేవ సర్వథా పశ్యన్మన్యమానః స్వమద్వయమ్ । సర్వతః

స్వానందమనుభుజ్ఞానః కాలం నయ మహామతే ॥ ౫౨౪॥

అఖణ్ణబోధాత్మని నిర్వికలే

వికల్పనం వ్యోమ్ని పురప్రకల్పనమ్ ।

తదద్యయానందమయాత్మనా సదా

శాన్తిం పరామేత్య భజస్వ మౌనమ్ ॥ ౫౨౫॥

తూష్ణీమవస్థా పరమోపశాన్తిః

బుద్ధేరసత్కల్పవికల్పహేతోః ।

బ్రహ్మాత్మనో బ్రహ్మవిదో మహాత్మనో

యత్రాద్యయానందసుఖం నిరంతరమ్ ॥ ౫౨౬॥

నాస్తి నిర్వాసనాన్మోనాత్పరం సుఖకృదుత్తమమ్ ।

విజ్ఞాతాత్మస్వరూపస్య స్వానందరసపాయినః ॥ ౫౨౭॥

గచ్ఛంస్తిష్ఠన్నుపవిశశ్చయానో వాఽన్యథాపి వా ।

యథేచ్ఛయా వనేద్విద్వానాత్మారామః సదా మునిః ॥ ౫౨౮॥

న దేశకాలాసనదిగ్యమాది-

లఙ్కాద్యపేక్షాఽప్రతిబద్ధవృత్తేః । ప్రతిబద్ధ

సంసిద్ధతత్త్వస్య మహాత్మనోఽస్తి

స్వవేదనే కా నియమాద్యవస్థా ॥ ౫౨౯॥

ఘటోఽయమితి విజ్ఞాతుం నియమః కోఽన్వవేక్షతే | అపేక్ష్యతే
విసా ప్రమాణసుప్టుత్వం యస్మిన్నతి పదార్థధీః || ౫౩౦||

అయమాత్మా నిత్యసిద్ధః ప్రమాణే సతి భాసతే |
న దేశం నాపి వా కాలం న శుద్ధిం వాప్యపేక్షతే || ౫౩౧||

దేవదత్తోఽహమిత్యేతద్విజ్ఞానం నిరపేక్షకమ్ |
తద్వద్భ్రాహ్మవిదోఽప్యస్య బ్రహ్మహమితి వేదనమ్ || ౫౩౨||

భానునేవ జగత్సర్వం భాసతే యస్య తేజసా |
అనాత్మకమసత్తుచ్ఛం కిం ను తస్యావభాసకమ్ || ౫౩౩||

వేదశాస్త్రపురాణాని భూతాని సకలాన్యపి |
యేనార్థవన్తి తం కిన్ను విజ్ఞాతారం ప్రకాశయేత్ || ౫౩౪||

ఏష స్వయంజ్ఞోతిరనన్తశక్తిః
ఆత్మాఽప్రమేయః సకలానుభూతిః |
యమేవ విజ్ఞాయ విముక్తబన్ధో
జయత్యయం బ్రహ్మవిదుత్తమోత్తమః || ౫౩౫||

న ఖిద్యతే నో విషయైః ప్రమోదతే
న సజ్జతే నాపి విరజ్యతే చ |
స్వస్మిన్నదా క్రీడతి నన్తతి స్వయం
నిరన్తరానన్తరసేన తృప్తః || ౫౩౬||

క్షుధాం దేహవ్యథాం త్యక్త్వా బాలః క్రీడతి వస్తునిః | వస్తుని
తథైవ విద్వాన్ రమతే నిర్మమో నిరహం సుఖీ || ౫౩౭||

చిన్తాశూన్యమదైన్యభైక్షమశనం పానం సరిద్వారిషు
స్వాతస్త్వేణ నిరఙ్కుశా స్థితిరభీర్నిద్రా శ్మశానే వనే |
వస్త్రం ఞాలనశోషణాదిరహితం దిగ్వాస్తు శయ్యా మహీ
సఞ్చారో నిగమాన్తవీధిషు విదాం క్రీడా పరే బ్రహ్మణి || ౫౩౮||

విమానమాలమ్యుశ రీరమేతద్
భునక్త్యశేషాన్విషయానుపస్థితాన్ |
పరేచ్ఛయా బాలవదాత్మవేత్తా
యోఽవ్యక్తలింగోఽననుషక్తబాహ్యః || ౫౩౯||

దిగమ్బరో వాపి చ సామ్బరో వా
త్వగమ్బరో వాపి చిదమ్బరస్థః ।

ఉన్నత్తవద్వాపి చ బాలవద్వా
పిశాచవద్వాపి చరత్యవన్యామ్ ॥ ౫౪౦ ॥

కామాన్నిష్కామరూపీ సంశ్చరత్యేకచరో మునిః । కామాన్నీ కామరూపీ
స్వాత్మనైవ సదా తుష్టః స్వయం సర్వాత్మనా స్థితః ॥ ౫౪౧ ॥

క్వచిన్మాథో విద్వాన్ క్వచిదపి మహారాజవిభవః
క్వచిద్భ్రాన్తః సౌమ్యః క్వచిదజగరాచారకలితః ।
క్వచిత్పాత్రీభూతః క్వచిదవమతః క్వాప్యవిదితః
చరత్యేవం ప్రాజ్ఞః సతతపరమానందసుఖితః ॥ ౫౪౨ ॥

నిర్ధనోఽపి సదా తుష్టోఽప్యసహాయో మహాబలః ।
నిత్యత్పప్తోఽప్యభుజ్ఞానోఽప్యసమః సమదర్శనః ॥ ౫౪౩ ॥

అపి కుర్వన్నకుర్వాణశ్చాభోక్తా ఫలభోగ్యపి ।
శరీర్యప్యశరీర్యేష పరిచ్ఛిన్నోఽపి సర్వగః ॥ ౫౪౪ ॥

అశరీరం సదా సన్తమిమం బ్రహ్మవిదం క్వచిత్ ।
ప్రియాప్రియే న స్పృశతస్తద్దైవ చ శుభాశుభే ॥ ౫౪౫ ॥

స్థూలాదిసమ్బంధవతోఽభిమానినః
సుఖం చ దుఃఖం చ శుభాశుభే చ ।

విధ్వస్తబన్ధస్య సదాత్మనో మునేః
కుతః శుభం వాఽప్యశుభం ఫలం వా ॥ ౫౪౬ ॥

తమసా గ్రస్తవద్భానాదగ్రస్తోఽపి రవిర్జనైః ।
గ్రస్త ఇత్యుచ్యతే భ్రాన్త్యాం హ్యజ్ఞాత్వా వస్తులక్షణమ్ ॥ ౫౪౭ ॥ భ్రాన్త్యా
తద్వద్దేహాదిబన్ధేభ్యో విముక్తం బ్రహ్మచిత్తమమ్ ।
పశ్యన్తి దేహివన్మాథాః శరీరాభాసదర్శనాత్ ॥ ౫౪౮ ॥

అహిర్నిర్లయసీం వాయం ముక్త్యా దేహం తు తిష్ఠతి । అహిని
ఇతస్తతశ్చాల్పమానో యత్కించ్చత్ప్రాణవాయునా ॥ ౫౪౯ ॥

స్త్రోతసా నీయతే దారు యథా నిమ్నోన్నతస్థలమ్ ।
దైవేన నీయతే దేహో యథాకాలోపభుక్తిషు ॥ ౫౫౦ ॥

ప్రారబ్ధకర్మపరికల్పితవాసనాభి:

సంసారివచ్చరతి భుక్తిషు ముక్తదేహాః ।

సిద్ధః స్వయం వసతి సాక్షివదత్ర తూష్టిం

చక్రస్య మూలమివ కల్పవికల్పశూన్యః ॥ ౫౫౦ ॥

నైవేన్ద్రియాణి విషయేషు నియుక్తుః ఏష

నైవాపయుక్తుః ఉపదర్శనలక్షణస్థః ।

నైవ క్రియాఫలమపిషదవేక్షతే స var అపిషదవేక్షతే సః

స్వానన్దసాన్ద్యరసపానసుమత్తచిత్తః ॥ ౫౫౧ ॥

లక్ష్మ్యలక్ష్మ్యగతిం త్యక్త్వా యస్తిష్ఠేత్కేవలాత్మనా ।

శివ ఏవ స్వయం సాక్షాదయం బ్రహ్మవిదుత్తమః ॥ ౫౫౩ ॥

జీవన్నేవ సదా ముక్తః కృతార్థో బ్రహ్మవిత్తమః ।

ఉపాధినాశాద్బ్రహ్మైవా సన్ బ్రహ్మోపేయో నిర్వయమ్ ॥ ౫౫౪ ॥

శైలూషో వేషసద్భావాభావయోశ్చ యథా పుమాన్ ।

తదైవ బ్రహ్మవిచ్ఛేదః సదా బ్రహ్మైవా నాపరః ॥ ౫౫౫ ॥

యత్ర క్వాపి విశీర్ణం సత్పర్ణమివ తరోర్వపుః పతతాత్ । విశీర్ణం పర్ణమివ

బ్రహ్మీభూతస్య యతేః ప్రాగేవ తచ్చిదగ్నినా దగ్గమ్ ॥ ౫౫౬ ॥

సదాత్మని బ్రహ్మణి తిష్ఠతో మునేః

పూర్ణాఽద్యయానన్దమయాత్మనా సదా ।

న దేశకాలాద్యుచితప్రతీక్షా

త్వజ్ఞాంసవిట్పిణ్ణవిసర్జనాయ ॥ ౫౫౭ ॥

దేహస్య మోక్షో నో మోక్షో న దణ్డస్య కమణ్ణలోః ।

అవిద్యాహృదయగ్రన్ధిమోక్షో మోక్షో యతస్తతః ॥ ౫౫౮ ॥

కుల్యాయామథ నద్యాం వా శివక్షేత్రేఽపి చత్వరే ।

పర్ణం పతతి చేత్తేన తరోః కిం ను శుభాశుభమ్ ॥ ౫౫౯ ॥

పత్రస్య పుష్పస్య ఫలస్య నాశవద్-

దేహేన్ద్రియప్రాణధియాం వినాశః ।

నైవాత్మనః స్వస్య సదాత్మకస్యా-

నన్దాకృతేర్వృక్షవదస్తి చైషః ॥ ౫౬౦ ॥ వదాస్త ఏషః

ప్రజ్ఞానఘన ఇత్యాత్మలక్షణం సత్యనూచకమ్ ।

అనూద్యోపాధిక్యైవ కథయన్తి వినాశనమ్ || ౫౬౧||

అవినాశీ వా అరేఽయమాత్మేతి శ్రుతిరాత్మనః |

ప్రబ్రవీత్యవినాశిత్వం వినశ్యతున్ వికారిషు || ౫౬౨||

పాషాణవృక్షతృణధాన్యకడఙ్కరాద్యా var కటామ్బరాద్యా

దగ్ధా భవన్తి హి మృదేవ యథా తథైవ |

దేహేన్ద్రియాసుమన ఆది సమస్తదృశ్యం

జ్ఞానాగ్నిదగ్ధముపయాతి పరాత్మభావమ్ || ౫౬౩||

విలక్షణం యథా ధ్వాంతం లీయతే భానుతేజసి |

తథైవ సకలం దృశ్యం బ్రహ్మణి ప్రవిలీయతే || ౫౬౪||

ఘటే నష్టే యథా వ్యోమ వ్యోమైవ భవతి స్ఫుటమ్ |

తథైవోపాధివిలయే బ్రహ్మైవ బ్రహ్మవిత్స్వయమ్ || ౫౬౫||

క్షీరం క్షీరే యథా క్షిప్తం తైలం తైలే జలం జలే |

సంయుక్తమేకతాం యాతి తథాఽఽత్మన్యాత్మవిన్మునిః || ౫౬౬||

ఏవం విదేహకైవల్యం సన్మాత్రత్వమఖణ్ణితమ్ |

బ్రహ్మభావం ప్రపద్యైష యతిర్నావర్తతే పునః || ౫౬౭||

సదాత్మైకత్వవిజ్ఞానదగ్ధావిద్యాదివర్షణః |

అముష్య బ్రహ్మభూతత్వాద్ బ్రహ్మణః కుత ఉద్భవః || ౫౬౮||

మాయాక్లృప్తౌ బన్ధమోక్షౌ న స్తః స్వాత్మని వస్తుతః |

యథా రజ్జౌ నిష్క్రియాయాం సర్పాభాసవినిర్గమౌ || ౫౬౯||

ఆవృతేః సదసత్త్వాభ్యాం వక్తవ్యే బన్ధమోక్షణే |

నావృతిర్బ్రహ్మణః కాచిదన్యాభావాదనావృతమ్ |

యద్యస్త్యద్వైతహానిః స్యాద్ ద్వైతం నో సహతే శ్రుతిః || ౫౭౦||

బన్ధఞ్చ మోక్షఞ్చ మృషైవ మూఢా

బుద్ధేర్గుణం వస్తుని కల్పయన్తి |

దృగావృతిం మేఘకృతాం యథా రవౌ

యతోఽద్యయాఽసజ్గచిదేతదక్షరమ్ || ౫౭౧|| చిదేకమక్షరమ్

అస్తీతి ప్రత్యయో యశ్చ యశ్చ నాస్తీతి వస్తుని |

బుద్ధేరేవ గుణావేతౌ న తు నిత్యస్య వస్తునః || ౫౭౨||

అతస్తౌ మాయయా క్షప్తౌ బన్ధమోక్షౌ న చాత్మని ।
 నిష్కలే నిష్క్రియే శాస్తే నిరవద్యే నిరజ్ఞనే ।
 అద్వితీయే పరే తత్త్వే వ్యోమవత్కల్పనా కుతః ॥ ౫౭౩॥

న నిరోధో న చోత్పత్తిర్న బద్ధో న చ సాధకః ।
 న ముముక్షుర్న వై ముక్త ఇత్యేషా పరమార్థతా ॥ ౫౭౪॥

సకలనిగమచూడాస్వాన్తసిద్ధాన్తరూపం
 పరమిదమతిగుహ్యం దర్శితం తే మయాద్య ।
 అపగతకలిదోషం కామనిర్ముక్తబుద్ధిం var బుద్ధిః
 స్వసుతవదసకృత్త్వాం భావయిత్వా ముముక్షుమ్ ॥ ౫౭౫॥

ఇతి శ్రుత్వా గురోర్వాక్యం ప్రశ్రయేణ కృతానతిః ।
 స తేన సమనుజ్ఞాతో యయా నిర్ముక్తబన్ధనః ॥ ౫౭౬॥

గురురేవ సదానన్దసిన్ధౌ నిర్మగ్నమానసః । గురురేష
 పావయన్యసుధాం సర్వాం విచచార నిరన్తరః ॥ ౫౭౭॥

ఇత్యాచార్యస్య శిష్యస్య సంవాదేనాత్మలక్షణమ్ ।
 నిరూపితం ముముక్షూణాం సుఖబోధోపపత్తయే ॥ ౫౭౮॥

హితమిదముపదేశమాద్రియన్తాం
 విహితనిరన్తనమస్తచిత్తదోషాః ।
 భవసుఖవిరతాః ప్రశాన్తచిత్తాః var సుఖవిముఖాః
 శ్రుతిరసికా యతయో ముముక్షవో యే ॥ ౫౭౯॥

సంసారాధ్వని తాపభానుకీరణప్రోద్భూతదాహవ్యథా-
 భిన్నానాం జలకాఙ్గియా మరుభువి భ్రాన్త్యా పరిభ్రామ్యతామ్ ।
 అత్యాసన్నసుధామ్బుధిం సుఖకరం బ్రహ్మాధ్వయం దర్శయ-
 త్యేషా శక్కరభారతీ విజయతే నిర్వాణసన్దాయినీ ॥ ౫౮౦॥

॥ ఇతి శక్కరాచార్యవిరచితం వివేకచూడామణిః ॥

॥ ౬౦ తత్పత్ ॥

Encoded NA

Proofread by NA, Kalyana Krrit kalyanakrrit at gmail.com,

PSA Easwaran

Main text is as per Vivekashudamani, Advaita Ashram , Calcutta.
(translated by Swami Madhavananda),

Some variations on the right of verse lines are added from vyAkhyA by
Sringeri Jagadguru ShriChandrasekhara Bharati Mahaswami, published
by Abhinava Vidyatirtha Educational Trust, Sringeri, Karnataka.

——
vivekachUDAmāNiH

pdf was typeset on December 3, 2021

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

